EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 18.11.2020
COM(2020) 740 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Euroopa CO2-turu toimimise kohta

Sisukord

Kasutatud akronüümid ja lühendid 2

1. SISSEJUHATUS 3

2. ELi HKSi TARISTU 5

2.2. Liidu register ja Euroopa Liidu tehingulogi 7

3. CO_2-TURU TOIMIMINE 2019. AASTAL 8

3.1. Pakkumine: ringlusse lastud LHÜd 9

3.1.1. Piirmäär 9

3.1.2. Välja antud LHÜd 12

3.1.2.1. Tasuta eraldamine 12

3.1.2.2. LHÜde müük enampakkumisel 14

3.1.2.3. Elektri- ja soojusenergia tootmise sektorile ette nähtud erand täieliku enampakkumise põhimõttest 17

3.1.2.4. Programm „NER 300“ 20

3.1.2.5. Innovatsioonifond 21

3.1.2.6. Moderniseerimisfond 22

3.1.2.7. CO_2-ga seotud kaudsete kulude hüvitamine 23

3.1.3. Rahvusvahelised ühikud 25

3.2. Nõudlus: ringlusest kõrvaldatud LHÜd 26

3.3. Pakkumise ja nõudluse tasakaalustamine 27

4. LENNUNDUS 30

5. TURUJÄRELEVALVE 33

6. HEITKOGUSTEGA SEOTUD SEIRE, ARUANDLUS JA TÕENDAMINE 35

7. HALDUSKORRALDUSE ÜLEVAADE 37

8. NÕUETE TÄITMINE JA SELLE TAGAMINE 38

9. JÄRELDUSED JA VÄLJAVAATED 40

LISA 42

Kasutatud akronüümid ja lühendid

CORSIA	rahvusvahelise lennunduse süsinikdioksiidiheite kompenseerimise ja vähendamise süsteem
EEX	Euroopa energiabörs
EIP	Euroopa Investeerimispank
ELi HKS	Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteem
EMP	Euroopa Majanduspiirkond
ESMA	Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve
HVÜd	heitkoguste vähendamise ühikud
ICAO	Rahvusvaheline Tsiviillennunduse Organisatsioon
ICE	InterContinental Exchange Futures Europe
LHÜ	lubatud heitkoguse ühik
MiFID 2	finantsinstrumentide turgude direktiiv
MiFIR	finantsinstrumentide turgude määrus
NER	uute osalejate reserv
PFCd	perfluorosüsivesinikud
THVd	tõendatud heitkoguste vähendamise ühikud

1. SISSEJUHATUS

Alates 2005. aastast on ELi heitkogustega kauplemise süsteem (ELi HKS) olnud tööstuses ning elektri ja soojusenergia tootmises kasvuhoonegaaside heite vähendamise ELi strateegia nurgakivi. See aitab olulisel määral saavutada ELi üldeesmärki vähendada kasvuhoonegaaside heidet 2020. aastaks 1990. aasta tasemega võrreldes 20 %; EL on seda eesmärki ületamas.

Käesolev aruanne Euroopa CO_2-turu toimimise kohta esitatakse kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ[1] (ELi HKSi direktiiv) artikli 10 lõikega 5 ja artikli 21 lõikega 2. Aruande eesmärk on anda igal aastal ülevaade Euroopa CO_2-turu arengust. Käesolevas aruandes käsitletakse 2019. aastat, kuid selles tutvustatakse ka arengusuundi 2020. aasta esimeses pooles.

Järgmisse kümnendisse vaadates tehti komisjoni teatises „2030. aasta kliimaeesmärgi kava“[2] ettepanek suurendada ELi 2030. aasta kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärki 40 %-lt vähemalt 55 %-le võrreldes 1990. aasta tasemega. Selle kõrgema eesmärgi saavutamiseks vaatab komisjon 2021. aasta juuniks läbi kõik asjakohased kliimapoliitika vahendid ja teeb vajaduse korral ettepaneku neid muuta. Euroopa rohelise kokkuleppe[3] kohase laiema õigusaktide paketi osana vaadatakse läbi ka ELi HKS ning muu hulgas võidakse süsteemi laiendada uutele sektoritele.

Pärast HKSi direktiivi[4] muutmist on 4. etapi[5] rakendamiseks tehtud aktiivset ja jõudsalt edenevat tööd. Viimase aasta jooksul võeti vastu rakendusaktid, mis käsitlevad tasuta eraldamise kohandusi vastavalt tootmistaseme muutumisele[6] ja moderniseerimisfondi tegevust[7], ning viidi lõpule enampakkumismääruse[8] teine läbivaatamine, et rakendada 4. etapi

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, 25.10.2003, lk 32).

[2] COM(2020) 562 final – komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine: investeerimine kliimaneutraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks. 2030. aasta kliimaeesmärgi kava“.

[3] COM(2019) 640 final – komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“.

[4] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/410, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ eesmärgiga hoogustada heitkoguste kulutõhusat vähendamist ja süsinikdioksiidiheite vähendamist toetavaid investeeringuid, ning otsust (EL) 2015/1814 (ELT L 76, 19.3.2018, lk 3).

[5] ELi HKS on reguleeritud etappide kaupa. 3. etapp hõlmab ajavahemikku 2013–2020 ja 4. etapp ajavahemikku 2021–2030.

[6] Komisjoni 31. oktoobri 2019. aasta rakendusmäärus (EL) 2019/1842, millega nähakse ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ rakenduseeskirjad seoses saastekvootide tasuta eraldamise kohanduste täiendava reguleerimisega vastavalt tootmistaseme muutumisele (ELT L 282, 4.11.2019, lk 20).

[7] Komisjoni 9. juuli 2020. aasta rakendusmäärus (EL) 2020/1001, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses moderniseerimisfondi tegevusega, millega toetatakse investeeringuid teatavate liikmesriikide energiasüsteemide moderniseerimiseks ja energiatõhususe suurendamiseks (ELT L 221, 10.7.2020, lk 107).

nõudeid (vt punktid 3.1.2.1, 3.1.2.2 ja 3.1.2.6). Ülejäänud rakendussätete koostamine on lõpule jõudmas ja eesmärk on võtta need vastu enne 2021. aasta jaanuari.

Pärast viimase CO_2-turgu käsitleva aruande[9] avaldamist avaldati neljandat korda turustabiilsusreservi ülejäägi näitaja, mille kohaselt vähenes LHÜde ülepakkumine 1,65 miljardilt 2018. aastal ligikaudu 1,39 miljardi LHÜni 2019. aastal[10]. Selle näitaja ja ELi HKSi käsitlevate muudetud õigusaktide põhjal vähendatakse 2020. aastal enampakkumisele pandavat kogust ligikaudu 375 miljoni LHÜ (peaaegu 35 %) võrra (vt punkt 3.3).

2018. aastaga võrreldes vähenesid 2019. aastal märkimisväärselt (9,1 %) paiksete käitiste heitkogused (vt punkt 3.2). See langus tulenes peamiselt energiasektorist, kus heitkogused vähenesid ligi 15 % tänu söe asendamisele taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia ja gaasküttel energiatootmisega. Koos selle viimase vähenemisega on paiksete käitiste koguheide alates ELi HKSi 3. etapi algusest kahanenud peaaegu 20 %. Lennundussektoris kasvasid heitkogused jätkuvalt, suurenedes 2018. aastaga võrreldes mõnevõrra – 1 % (vt punkt 4).

HKSiga seoses toimus ka olulisi poliitilisi sündmusi, näiteks jõustus 1. jaanuaril 2020 leping ELi HKSi ja Šveitsi HKSi sidumise kohta, samuti lõpetati pärast Ühendkuningriigi EList väljaastumise lepingu jõustumist Ühendkuningriigi enampakkumise ja tasuta eraldamise protsesside peatamine (vt punkt 2.2).

Samuti tõi COVID-19 kriis kaasa CO_2 hinna olulise lühiajalise languse 2020. aasta märtsis-aprillis. Sellest hoolimata püsis CO_2 hinnasignaal stabiilne – ajavahemikul 2019. aasta jaanuarist kuni 2020. aasta juuni lõpuni oli keskmine hind ligikaudu 24 eurot[11]. Tulu HKSi LHÜde müügist enampakkumisel oli ainuüksi 2019. aastal üle 14 miljardi euro ja 2020. aasta esimesel kuuel kuul 7,9 miljardit eurot. Liikmesriikide esitatud andmete põhjal kulutati (või kavatseti kulutada) 2019. aasta jooksul kokku 77 % sellest tulust konkreetsetel kliima ja energiaga seotud eesmärkidel (vt punkt 3.1.2.2).

Kui ei ole märgitud teisiti, kasutati käesoleva aruande koostamisel avalikult kättesaadavaid ja 2020. aasta juunis komisjoni käsutuses olnud andmeid[12]. Kogu aruandes on tekstikastides esitatud ELi HKSi kohta üldist ja kirjeldavat teavet.

[8] Komisjoni 28. augusti 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/1868, millega muudetakse määrust (EL) nr 1031/2010, et viia saastekvootide enampakkumine kooskõlla ELi HKSi kauplemisperioodi 2021–2030 eeskirjadega ja saastekvootide liigitamisega finantsinstrumentideks vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2014/65/EL (ELT L 289, 8.11.2019, lk 9).
[9] 2019. aasta aruanne CO_2-turu kohta on kättesaadav aadressil https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52019DC0557R(01).
[10] C(2020) 2835 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2020_2835_en.pdf.
[11] Allikas: ICE.
[12] 30. juuni 2020. aasta seisuga.

2. ELi HKSi TARISTU

2.1. Hõlmatud tegevusalad, käitised ja õhusõidukikäitajad

ELi HKS toimib praegu 27 ELi liikmesriigis, Islandil, Liechtensteinis ja Norras ning kuni 2020. aasta lõpuni Ühendkuningriigis. Samuti on ELi HKS alates 1. jaanuarist 2020 seotud Šveitsi CO_2-turuga (vt punkt 2.2). Alates 2021. aastast hõlmab ELi HKS lisaks ELi ja EMP EFTA riikidele ka Põhja-Iirimaa elektrijaamu. Süsteemiga reguleeritakse heitkoguseid, mida tekitavad peaaegu 11 000 elektrijaama ja tööstusettevõtet ning ligikaudu 600 õhusõidukikäitajat, kes teevad lende EMP lennujaamadest/lennujaamadesse. Süsteem hõlmab umbes 38 % ELi kasvuhoonegaaside heitkogustest.

ELi HKSi 3. etapis (2013–2020)* reguleeritakse süsteemiga paikseid käitisi kasutavaid energiamahukaid tööstusharusid, sealhulgas elektrijaamad ja muud põletuskäitised, mille nimisoojusvõimsus on üle 20 megavati (välja arvatud ohtlike jäätmete või olmejäätmete käitised), naftarafineerimistehased, koksiahjud ning raua ja terase, tsemendiklinkri, klaasi, lubja, telliste, keraamika, tselluloosi, paberi ja papi, alumiiniumi, naftakeemiasaaduste, ammoniaagi, lämmastik- ja adipiinhappe, glüoksaali ja glüoksüülhappe tootmine ning CO_2 kogumine, torutransport ja maapõues säilitamine.

Aastatel 2013–2016 oli ELi HKSi kohaldamisala lennundusvaldkonnas piiratud Euroopa Majanduspiirkonnas (EMP) toimuvate lendudega, et toetada Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) tööd eesmärgiga saavutada lennundussektori kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks rahvusvaheline kokkulepe. Selle töö jätkuvaks toetamiseks ning ICAO rahvusvahelise lennunduse süsinikdioksiidiheite kompenseerimise ja vähendamise süsteemi (CORSIA) kasutuselevõtu hõlbustamiseks pikendati 2017. aastal piirangut, mille kohaselt on hõlmatud üksnes EMP-sisesed lennud, 2023. aastani (vt punkt 4).

ELi HKS hõlmab süsinikdioksiidi (CO_2) heitkoguseid, lämmastikoksiidi (N_2O) heitkoguseid lämmastik-, adipiin-, glüoksüülhappe ja glüoksaali tootmisest ning perfluorosüsivesinike (PFCd) heitkoguseid alumiiniumitootmisest. Kuigi osalemine ELi HKSis on kohustuslik, on mõnes sektoris hõlmatud ainult teatavast suurusest suuremad käitised. Peale selle saavad osalevad riigid väikesed käitised (mis paiskavad õhku alla 25 000 CO_2-ekvivalenttonni) süsteemist välja jätta, kui on kehtestatud alternatiivsed samaväärsed meetmed. 4. etapis (2021–2030) võib väga väikesed heitetekitajad (teatatud heitkogused eelnenud kolmel aastal alla 2 500 CO_2-ekvivalenttonni) ELi HKSist välja jätta, kui nende heitkoguste mahu hindamiseks on olemas lihtsustatud seire kord. Osalevad riigid võivad lisada ELi HKSi ka rohkem sektoreid ja kasvuhoonegaase (nn vabatahtlik kohaldamine).

* Teave ELi HKSi 1. ja 2. etapi kohta on esitatud aadressil https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/pre2013_et.

Vastavalt osalevate riikide poolt 2020. aastal artikli 21 alusel esitatud aruannetele[13] hõlmas HKS 2019. aastal kokku 10 569 käitist, millel oli nõutav HKSi luba.

Heitkogused HKSi kuuluvate käitiste kasutatavast biomassist suurenesid 2019. aastal eelmise aastaga võrreldes 4 %, samal ajal kui kivisöest tekkinud heide vähenes 19 %, mis aitas kaasa energiasektori heitkoguste märkimisväärsele (15 %) vähenemisele. Üksnes kütuseid arvestades põletati ELi HKSis osalevates käitistes 2019. aastal (nagu varasematel aastatel) endiselt valdavalt fossiilkütuseid. 29 riiki teatas aga ka biomassi kasutamisest 2 197 käitises (20,8 % kõigist käitistest). Riikide lõikes oli biomassist pärit heitkoguste osakaal ELi HKSiga hõlmatud heitkogustest suurim Leedus: 68 %. Kaks riiki (LI ja MT) ei teatanud biomassi kasutamisest. Biomassist pärit heitkoguseid oli 2019. aastal ligikaudu 170 miljonit tonni CO_2 (11 % ELi HKSi raames teatatud heitkogustest), mida on selgelt rohkem kui 2018. aasta 145 miljonit tonni CO_2 (8 % ELi HKSi raames teatatud heitkogustest). 99,2 % neist oli nullmääraga[14]. 2019. aastal teatati esimest korda väikese koguse biokütuse kasutamisest. Sellest teatasid kaks õhusõidukikäitajat (üks Saksamaal ja üks Rootsis) ja see hõlmas 0,01 % 2019. aasta HKSi lennunduse heitkogustest.

Iga-aastastel heitkogustel põhinevate käitisekategooriate puhul[15] ilmneb 2019. aasta andmetest, et nagu eelmistel aastatel, on 72 % käitistest A-kategoorias, 21 % B-kategoorias ja 7 % C-kategoorias. 6 053 käitisest teatati kui vähese heitega käitisest[16] (57 % kõigist käitistest).

ELi HKSiga hõlmatud tegevusaladel, mis on täiendavalt loetletud seoses muu kui CO_2-heitega, teatasid primaaralumiiniumi ja perfluorosüsivesinike (PFCd) jaoks välja antud lubadest 13 riiki (DE, EL, ES, FR, IS, IT, NL, NO, RO, SE, SI, SK ja UK) ning lämmastikhappe tootmise ja N_2O jaoks välja antud lubadest teatasid 21 riiki (kõik peale CY, DK, EE, IE, IS, LI, LU, LV, MT ja SI). Muudest N_2O-heitega sektoritest – adipiinhappe tootmine ning glüoksaali ja glüoksüülhappe tootmine – teatasid vastavalt kolm (DE, FR ja IT) ja kaks (DE ja FR) riiki. Ainult Norra ja Austria teatasid, et nad tegelevad CO_2 kogumise ja säilitamisega.

Nagu ka eelneval aastal, on seitse riiki (ES, FR, HR, IS, IT, SI ja UK) kasutanud võimalust väikeheitetekitajad kooskõlas ELi HKSi direktiivi artikliga 27 ELi HKSist välja arvata. Välja

[13] Artikli 21 alusel esitatud aruanded tähendavad aruandeid, mille liikmesriigid esitavad HKSi direktiivi artikli 21 nõuete kohaselt. Selles kontekstis hõlmab mõiste „osalevad riigid“ või lihtsalt „riigid“ ELi 27 liikmesriiki, Ühendkuningriiki ja EMP riike (Island, Norra ja Liechtenstein).

[14] ELi HKSis on biomassi heitekoefitsiendiks määratud null, kui termini „biomass“ määratluse kriteeriumid on täidetud ja kui – biokütuste või vedelate biokütuste puhul – on täidetud direktiivi 2009/28/EÜ (taastuvenergia direktiiv) artikli 17 lõike 1 kohased säästlikkuse kriteeriumid. Nullmääraga heitkoguste puhul ei ole LHÜsid vaja tagastada. 2020. aastal artikli 21 alusel esitatud aruannetes teatasid kaks osalevat riiki (LV ja DK) üksnes nullmääraga biomassi energiasisalduse ja mitte tegelikke heitkoguseid. Seega ei ole nende heitkoguseid esitatud kogusummas arvesse võetud.

[15] C-kategooria käitised paiskavad õhku üle 500 000 CO_2-ekvivalenttonni aastas, B-kategooria käitised paiskavad õhku 50 000–500 000 CO_2-ekvivalenttonni aastas ja A-kategooria käitised paiskavad õhku alla 50 000 CO_2-ekvivalenttonni aastas. Vt komisjoni 21. juuni 2012. aasta määrus (EL) nr 601/2012 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohase kasvuhoonegaaside heite seire ja aruandluse kohta (ELT L 181, 12.7.2012, lk 30).

[16] A-kategooria alamkategooria on vähese heitega käitised, mis paiskavad õhku alla 25 000 CO_2-ekvivalenttonni aastas (vt määruse (EL) nr 601/2012 artikli 47 lõige 2).

jäetud heitkogused moodustasid 2019. aastal 3,81 miljonit tonni CO_2 (ligikaudu 0,25 % ELi HKSi paiksete käitiste koguheitest võrreldes 0,17 %ga eelneval aastal).

Artikli 21 alusel 2020. aastal esitatud aruannete kohaselt kasutasid sarnaselt eelnevatele aastatele kaheksa riiki (BE, DK, FR, HR, HU, LI, LT ja NL) eelist, mis on ette nähtud seire- ja aruandlusmääruse[17] artikliga 13, mille kohaselt lubatakse vähese riskiga juhtumite korral kasutada paiksete käitiste puhul lihtsustatud seirekavasid. Vähese heitega õhusõidukikäitajate puhul teatasid selle sätte 2019. aastal kasutamisest kaks riiki (BE ja IS).

Esitatud teabe kohaselt oli 2019. aastal seirekava 611 õhusõidukikäitajal (7 % vähem kui 2018. aastal). Teatatud käitajatest 50 % (308) tegutsesid ärilises lennutranspordis ja ülejäänud 50 % (303) mitteärilises lennutranspordis[18]. Väikeheitetekitajateks kvalifitseerus neist kokku 262 (43 %) (2018. aastal 287 (44 %)).

2.2. Liidu register ja Euroopa Liidu tehingulogi

Liidu registris ja Euroopa Liidu tehingulogis (edaspidi „ELi tehingulogi“) kajastatakse üldiste ja lennunduse LHÜde kuuluvus, registreerides kontodel hoitavad kogused ja kontodevahelised tehingud. Peale selle registreeritakse nendes süsteemides paiksete käitiste ja õhusõidukikäitajate heitkogused ning kõnealustest heitkogustest tulenevate kohustuste täitmine. Mõlemat süsteemi käitab ja haldab komisjon ning osalevate riikide riiklikud registrihaldajad on kontode omanike ja esindajate (äriühingud ja füüsilised isikud) jaoks kontaktisikud. Kui liidu register sisaldab kontosid ja selles registreeritakse kohustuste täitmist käsitlev teave, siis ELi tehingulogis kontrollitakse automaatselt kõiki kontodevahelisi tehinguid, registreeritakse need ja antakse nende tegemiseks luba, tagades seega, et kõik ülekanded vastavad ELi HKSi reeglitele.

Liidu registrisse ja ELi tehingulogisse kantud andmed on oluline teabeallikas HKSi eri liiki aruandluses, näiteks turustabiilsusreservi ülejäägi näitaja arvutamisel (vt punkt 3.3) ja Euroopa Keskkonnaameti koostatavates aruannetes. Lisaks tagab ELi tehingulogi ELi HKSi läbipaistvuse, kuna seal avaldatakse* teave paiksete käitiste ja õhusõidukikäitajate HKSi sätetele vastavuse ja kontodevaheliste tehingute kohta.

* ELi tehingulogi avaldatav teave on kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/clima/ets/.

Liidu register, ELi tehingulogi ja ELi tehingulogi avalik veebisait toimisid 2019. aastal täismahus 365 päeva ja ööpäev läbi ning tehniliste täienduste tõttu oli lühikesi katkestusi kokku vaid ligikaudu seitse tundi.

[17] Komisjoni 21. juuni 2012. aasta määrus (EL) nr 601/2012 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohase kasvuhoonegaaside heite seire ja aruandluse kohta (ELT L 181, 12.7.2012, lk 30).

[18] Äriliseks lennutranspordiks kasutatavate õhusõidukite käitaja on näiteks reisijaid vedav lennuettevõtja, kes osutab teenuseid üldsusele. Mitteäriliseks lennutranspordiks kasutatavate õhusõidukite käitaja on näiteks eraõhusõiduki omanik.

Alates 1. jaanuarist 2019 peatas komisjon[19] kõik Ühendkuningriigi protsessid seoses tasuta eraldamise, enampakkumisel müügi või rahvusvaheliste ühikute vahetamisega kooskõlas kaitsemeetmetega,[20] mille eesmärk on kaitsta ELi HKSi keskkonnaalast terviklikkust olukordades, kus EList välja astuva liikmesriigi suhtes enam ELi õigust ei kohaldata. Peatamine lõpetati automaatselt 1. veebruaril 2020, mil jõustus Ühendkuningriigi EList väljaastumise leping,[21] millega tagati, et Ühendkuningriigi käitised ja õhusõidukikäitajad täidavad oma kohustust järgida 2019. ja 2020. aasta heitkogustest tulenevaid nõudeid.

1. jaanuaril 2020 jõustus leping ELi HKSi ja Šveitsi HKSi sidumise kohta[22]. Heitkogustega kauplemise süsteemide ühenduse töölerakendamiseks leppisid lepinguosalised kokku kahe registri sidumise ajutises lahenduses,[23] mis võimaldab nende vahel LHÜsid üle kanda. Ajutine lahendus võeti kasutusele 21. septembril 2020.

2019. aasta märtsis võeti vastu komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2019/1122,[24] milles kehtestati reeglid liidu registri toimimise kohta aastatel 2021–2030. Määrusega kehtestatud uute eeskirjade tehniline rakendamine on pooleli ja uued funktsioonid on liidu registris kasutatavad alates 1. jaanuarist 2021.

3. CO_2-TURU TOIMIMINE 2019. AASTAL

Selles punktis antakse teavet ELi HKSis LHÜde pakkumise ja nõudlusega seotud aspektide kohta. Pakkumist käsitlev osa sisaldab teavet piirmäära, tasuta eraldamise, enampakkumisel müümise, elektri- ja soojusenergia tootmisega seoses täieliku enampakkumise põhimõttest tehtava erandi (artikkel 10c), programmi „NER 300“, innovatsiooni- ja moderniseerimisfondiga seotud ettevalmistuste ja rahvusvaheliste ühikute kasutamise kohta ning CO_2-ga seotud kaudsete kulude hüvitamise kavasid käsitlevat osa.

Nõudluse poole pealt antakse teavet heite tõendatud koguste kohta. Seejärel tutvustatakse CO_2-turu LHÜde pakkumise ja nõudluse eri elementide tasakaalustamist turustabiilsusreservi kaudu.

[19] Komisjoni 17. detsembri 2018. aasta otsus C(2018) 8707, mis käsitleb põhihaldajale korralduse andmist peatada ajutiselt Ühendkuningriigi selliste asjakohaste protsesside kinnitamine Euroopa Liidu tehingulogis, mis on seotud lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise ja enampakkumisel müügi ning rahvusvaheliste ühikute vahetamisega.
[20] Komisjoni 12. veebruari 2018. aasta määrus (EL) 2018/208, millega muudetakse määrust (EL) nr 389/2013 liidu registri loomise kohta (ELT L 39, 13.2.2018, lk 3).
[21] Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise leping (2019/C 384 I/01) (ELT C 384I, 12.11.2019, lk 1).
[22] Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise leping (ELT L 322, 7.12.2017, lk 3).
[23] https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/markets/docs/decision_201902_swiss_ets_linking.pdf.
[24] Komisjoni 12. märtsi 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/1122, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ seoses liidu registri toimimisega (ELT L 177, 2.7.2019, lk 3).

3.1. Pakkumine: ringlusse lastud LHÜd

3.1.1. Piirmäär

Piirmäär tähistab nende kasvuhoonegaaside maksimaalset absoluutkogust, mida hõlmatud üksused võivad õhku paisata, nii et samal ajal oleks tagatud heite vähendamise sihttasemest kinnipidamine ja vastavus kauplemisperioodil ringlusse lastud LHÜde arvule. Kogu ELi HKSi suhtes kohaldatakse kogu ELi hõlmavat piirmäära.

Paiksete käitiste 2013. aasta heite piirmääraks kehtestati 2 084 301 856 LHÜd. See piirmäär väheneb igal aastal lineaarselt 1,74 % keskmisest LHÜde üldkogusest, mis eraldati igal aastal ajavahemikul 2008–2012, tagades sellega, et nende LHÜde maksimaalne arv, mida võivad kasutada paiksed käitised, on 2020. aastal 21 % väiksem kui 2005. aastal.

Lennundussektori piirmääraks kehtestati algselt 210 349 264 lennunduse LHÜd aastas, mis on 5 % väiksem lennunduse 2004.–2006. aasta heitkoguste aastasest keskmisest. 1. jaanuaril 2014 suurenes see 116 524 lennunduse LHÜ võrra, et võtta arvesse Horvaatia ühinemist ELi HKSiga. Nimetatud piirmäär pidi kajastama 2008. aasta õigusakti,* millega hõlmati ELi HKSi kõik EMPst väljuvad, sinna suunduvad ja selle piires toimuvad lennud. 2013.–2016. aastal oli ELi HKSi kohaldamisala siiski ajutiselt piiratud EMP piires toimuvate lendudega, et toetada ICAOd sellise ülemaailmse meetme väljatöötamisel, mille abil stabiliseerida rahvusvahelise lennunduse heitkogused 2020. aasta tasemel. Seetõttu oli 2013.–2016. aastal ringlusse lastud lennunduse LHÜde arv oluliselt väiksem kui algne piirmäär. 2017. aastal pikendati ICAO ülemaailmse meetme väljatöötamise toetamiseks piirangut, mille kohaselt on hõlmatud üksnes EMP-sisesed lennud, 2023. aastani (vt punkt 4).

ELi HKSi 4. etapis (2021–2030) väheneb piirmäär nii paiksete käitiste kui ka lennunduse puhul lineaarselt 2,2 % võrra.

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/101/EÜ, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, et lisada lennutegevus ühenduse kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemi.

Tabelis 1 on esitatud paiksete käitiste piirmäär ja aastas ringlusse lastud lennunduse LHÜde arv[25] ELi HKSi 3. etapi iga aasta kohta.

[25] Alates 2013. aastast ringlusse lastud lennunduse LHÜde arv on sellise alt ülespoole lähenemisviisi tulemus, mis algab tasuta eraldamisest (määratakse käitajate EMPs toimuva tegevuse jaoks kindlaks tegevuspõhiste võrdlusaluste põhjal). Seejärel tuletatakse enampakkumisel müüdavate LHÜde arv, tuginedes asjaolule, et tasuta eraldamine (sh erireserv hilisemaks jaotamiseks kiiresti kasvavatele õhusõidukikäitajatele ja uutele osalejatele) peaks moodustama üldarvust kokku 85 % ning enampakkumine 15 %.

Tabel 1. ELi HKSi piirmäär aastatel 2013–2020

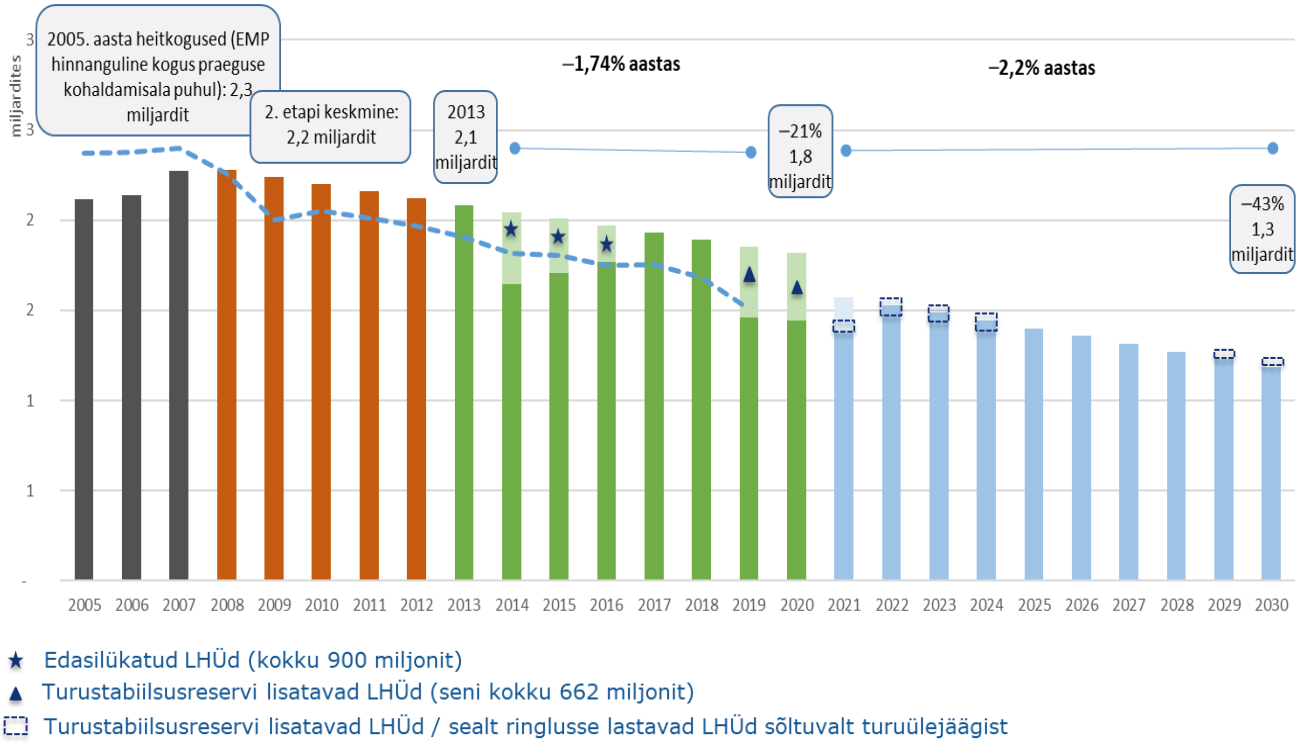
Aasta	Aastane piirmäär (käitised)	Aastas ringlusse lastud lennunduse LHÜd[26]
2013	2 084 301 856	32 455 296
2014	2 046 037 610	41 866 834
2015	2 007 773 364	50 669 024
2016	1 969 509 118	38 879 316
2017	1 931 244 873	38 711 651
2018	1 892 980 627	38 909 585
2019	1 854 716 381	38 946 562
2020	1 816 452 135	

1. veebruaril 2020 jõustus Ühendkuningriigi Euroopa Liidust väljaastumise leping[27]. HKSi direktiivi kohaldatakse Ühendkuningriigi suhtes 31. detsembrini 2020 ning Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokolli[28] kohaselt jääb Põhja-Iirimaal toimuv elektrienergia tootmine ELi HKSi raamesse koos vastavate õiguste ja kohustustega.

Komisjon võttis seda arengut arvesse, võttes 16. novembril 2020 vastu komisjoni otsuse[29] kogu liitu hõlmava LHÜde kohandatud koguse kohta. Joonisel 1 on esitatud ülevaade piirmäära vähenemisest pärast lineaarse vähendamisteguri suurendamist 2,2 %ni alates 2021. aastast, kajastades ka turustabiilsusreservi lisatavate LHÜde rolli ja edasilükatud panuseid turustabiilsusreservi (vt ka punkt 3.3).

[26] Ajakohastatud arvud hõlmavad lisaks tasuta eraldatud ja enampakkumisel müüdud kogustele ka rahvusvaheliste ühikute vahetamisi.
[27] https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/eu-uk-withdrawal-agreement_et.
[28] https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/eu-uk-withdrawal-agreement/protocol-ireland-and-northern-ireland_et.
[29] Komisjoni otsus C(2020)7704.

Joonis 1. Piirmäära vähenemine tulenevalt lineaarse vähendamisteguri suurendamisest 2,2 %ni alates 2021. aastast[30]

[30] Ajavahemiku 2021–2030 piirmäär kajastab Brexiti-järgset ELi HKSi LHÜde üldkogust, mis avaldati komisjoni otsusega C(2020)7704. Komisjoni poolt 17. septembril 2020 kliimaeesmärgi kavas välja pakutud 2030. aasta kõrgemate heite vähendamise eesmärkide mõju HKSi käsitlevatele õigusaktidele hinnatakse kliimaalaste õigusaktide eelseisva läbivaatamise käigus.

3.1.2. Välja antud LHÜd

3.1.2.1. Tasuta eraldamine

Kuigi ELi HKSi 3. etapis on enampakkumine vaikimisi eraldamismeetod, on märkimisväärne kogus LHÜsid eraldatud tööstuskäitistele tasuta, et vähendada kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu (olukord, kus ettevõtted viivad oma tootmise kolmandatesse riikidesse, kus kasvuhoonegaaside heite piirangud on leebemad, kuid sellega võib kaasneda nende koguheite suurenemine). Kehtivad järgmised põhimõtted:

- elektritootmisele ei saa tasuta LHÜsid eraldada;
- töötlevale tööstusele jaotatakse tasuta LHÜsid kogu ELi hõlmavate ühtlustatud reeglite järgi;
- LHÜde tasuta eraldamine põhineb heite võrdlusalustel, et suurendada stiimuleid kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks ja innovatsiooniks ning premeerida kõige tõhusamaid käitisi;
- uute tööstuskäitiste ja oluliselt võimsust suurendavate käitiste jaoks on loodud kogu ELi hõlmav uute osalejate reserv (NER), mis on võrdne 5 %ga 3. etapi LHÜde koguarvust.

Sektorid ja allsektorid, mille puhul loetakse kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu märkimisväärseks, lisatakse kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite loetellu*. Algselt hõlmas see loetelu ajavahemikku 2015–2019, kuid muudetud ELi HKSi direktiiviga pikendati selle kehtivust 31. detsembrini 2020.

Kuna 3. etapis ületas nõudlus tasuta LHÜde järele saadaoleva koguse, vähendati eraldisi kõigile ELi HKSis osalevatele käitistele sama protsendi võrra, kasutades sektoriülest paranduskoefitsienti**. 2017. aastal vaadati algsed sektoriülese paranduskoefitsiendi väärtused üle***.

* Kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite kehtiv loetelu on kättesaadav aadressil http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX:32014D0746.

** Komisjoni otsus 2013/448/EL (ELT L 240, 7.9.2013, lk 27).

*** Komisjoni otsus 2017/126/EL (ELT L 19, 25.1.2017, lk 93).

3. etapis eraldatakse tasuta ligikaudu 43 % saadaolevate LHÜde üldkogusest ning umbes 57 % LHÜdest müüvad liikmesriigid enampakkumisel.

Algses uute osalejate reservis oli pärast innovatsiooni toetamiseks mõeldud programmi „NER 300“ jaoks 300 miljoni LHÜ mahaarvamist alles 480,2 miljonit LHÜd. Kuni 2020. aasta juunini on kogu 3. etapiks reserveeritud 1 089 käitisele 171,1 miljonit LHÜd. Ülejäänud uute osalejate reservi maht on 309,1 miljonit LHÜd. Kuigi eeldatakse, et kuni 3. etapi lõpuni tehakse eraldamises muudatusi, jääb suur osa neist LHÜdest eraldamata.

3. etapi lõpus paigutatakse 3. etapi uute osalejate reservi eraldamata LHÜd turustabiilsusreservi ja sealt paigutatakse 200 miljonit LHÜd 4. etapi uute osalejate reservi.

Kuni 2020. aasta juuni lõpuni on tasuta eraldamist, mis kiideti algselt heaks 3. etapi lõpuni, vähendatud ligikaudu 570 miljoni LHÜ võrra tegevuse lõpetanud või oma toodangut või tootmisvõimsust vähendanud käitiste tõttu.

Tabel 2. 2013. aastast kuni 2020. aasta juunini tööstusele tasuta eraldatud LHÜde arv (miljonites)[31]

	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Tasuta eraldamine[32] (EL 27 + Ühendkuningriik + EMP EFTA riigid)	903,0	874,8	847,6	821,3	796,2	771,9	748,1[33]	724,8
Uute osalejate reservist eraldamine (*greenfield*-investeeringud ja võimsuse suurendamine)	11,7	15,2	18,9	22,7	24,4	26,0	26,5	25,4
Tasuta LHÜd, mis on jäänud eraldamata tootmise lõpetamise või tootmises või tootmisvõimsuses tehtud muudatuste tõttu	40,6	59,5	73,1	70,5	79,1	83,4	79,8	84,6

Et vältida kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu, jätkub tasuta eraldamine pärast 2020. aastat ning selles tuginetakse ajakohastatud võrdlusväärtustele, mis määratakse kindlaks ELi 10 % kõige tõhusamate käitiste tulemuste järgi. 2019. aasta veebruaris võttis komisjon aastateks 2021–2030 vastu kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite loetelu,[34] mis kehtib kogu kõnealuse perioodi vältel. Loetelus on täpsustatud, millistele tööstussektoritele suuremal määral tasuta LHÜsid eraldatakse.

[31] Kui varasemate aastate andmed põhinesid liikmesriikidelt kuni asjaomase aasta juuni lõpuni saadud teatistel, siis käesoleva aasta aruandes on nende aluseks liidu register ja tähtpäev 30. juuni 2020. Selle uue lähenemisviisi valimise eesmärk oli kajastada täpsemalt eraldamist selle toimumise ja liidu registrisse kandmise ajal.
[32] Esialgne arv enne allpool märgitud vähenduste kohaldamist.
[33] Ühendkuningriigile LHÜde eraldamine (48,0 miljonit LHÜd 2019. aastaks eraldatud üldkogusest), mis ELi HKSi keskkonnaalase terviklikkuse tagamiseks võetud kaitsemeetmete tõttu 2019. aastal peatati, taastati 2020. aastal.
[34] Komisjoni delegeeritud otsus (EL) 2019/708, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:120:FULL&from=EN.

Et võtta arvesse tehnoloogia arengut ja innovatsiooni, ajakohastatakse võrdlusväärtusi aastateks 2021–2025 ja 2026–2030 tegelike andmete põhjal. Delegeeritud õigusakt aastate 2021–2030 tasuta eraldamise reeglite muutmise kohta võeti vastu 2018. aasta detsembris[35]. Eelduste kohaselt võetakse rakendusmäärus ajavahemikul 2021–2025 kohaldatavate muudetud võrdlusväärtuste kohta vastu 2020. aasta lõpuks (vt lisa 6. liide).

4. etapis kohandatakse aegsasti konkreetsete käitiste eraldisi, et võtta arvesse tootmise olulist suurenemist või vähenemist. Et vältida eraldiste kohandamise süsteemiga manipuleerimist ja selle kuritarvitamist ning põhjendamatut halduskoormust, võttis komisjon kohanduste täiendavaks reguleerimiseks 2019. aasta oktoobris vastu rakendusakti[36] (vt lisa 6. liide).

3.1.2.2. LHÜde müük enampakkumisel

Enampakkumine on LHÜde eraldamise vaikemeetod. Esmasturu enampakkumised on reguleeritud enampakkumismäärusega,* milles on sätestatud enampakkumiste ajastamine, haldamine ja muud aspektid, millest lähtudes enampakkumisi korraldada, et tagada avatud, läbipaistev, ühtne ja mittediskrimineeriv protsess.

* Komisjoni 12. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1031/2010 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ (millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem) kohase kasvuhoonegaaside saastekvootide enampakkumise ajastamise, haldamise ja muude aspektide kohta (ELT L 302, 18.11.2010, lk 1).

2019. aasta enampakkumised toimusid enampakkumisplatvormi EEX kaudu, mis korraldab ühise enampakkumisplatvormina enampakkumisi 25 liikmesriigile, kes osalevad ühises hankemenetluses, Poolale, kes otsustas ühise hankemenetlusega mitte ühineda, kuid ei ole siiani oma enampakkumisplatvormi määranud, ning Saksamaale, kelle jaoks see on ühismeetme väline enampakkumisplatvorm.

EEX hakkas korraldama enampakkumisi Islandi, Liechtensteini ja Norra jaoks 2019. aasta juunis pärast Euroopa Majanduspiirkonna lepingu muudatust, millega võimaldati neil osaleda ühise enampakkumisplatvormi määramist käsitlevas ühises hankelepingus. Kokkuleppel nende kolme riigiga on 2013.–2018. aasta enampakkumismahud jaotatud 2019. ja 2020. aasta peale, et tagada LHÜde stabiilne ja prognoositav pakkumine turule.

Kooskõlas ELi HKSi keskkonnaalase terviklikkuse kaitsmiseks võetud kaitsemeetmetega[37] ei müüdud 2019. aastal enampakkumistel LHÜsid Ühendkuningriigi nimel. Väljaastumislepingu jõustumisega 1. veebruaril 2020 algasid enampakkumised Ühendkuningriigi jaoks uuesti 4. märtsil 2020 ja need toimuvad enampakkumisplatvormi ICE kaudu. Ühendkuningriigi 2020. aasta enampakkumiskalendris sisalduvad kogused moodustavad kalendriaastatel 2019 ja 2020 enampakkumistel müüdava kombineeritud mahu.

[35] Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2019/331, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:059:FULL&from=EN.
[36] Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2019/1842, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:282:FULL&from=EN.
[37] Komisjoni 17. detsembri 2018. aasta otsus C(2018) 8707, mis käsitleb põhihaldajale korralduse andmist peatada ajutiselt Ühendkuningriigi selliste asjakohaste protsesside kinnitamine Euroopa Liidu tehingulogis, mis on seotud lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise ja enampakkumisel müügi ning rahvusvaheliste ühikute vahetamisega.

30. juuniks 2020 oli toimunud üle 1 700 enampakkumise. Tabelis 3 antakse ülevaade LHÜde kogustest,[38] mis müüdi kuni 30. juunini 2020 EEXi ja ICE enampakkumistel, sealhulgas üldiste LHÜde varajastel enampakkumistel[39].

Tabel 3. 2012. aastast kuni 30. juunini 2020 enampakkumistel müüdud 3. etapi LHÜde kogumaht[40]

Aasta	Üldised LHÜd	Lennunduse LHÜd
2012	89 701 500	2 500 000
2013	808 146 500	0
2014	528 399 500	9 278 000
2015	632 725 500	16 390 500
2016	715 289 500	5 997 500
2017	951 195 500	4 730 500
2018	915 750 000	5 601 500
2019	588 540 000	5 502 500
2020 (kuni 30. juunini 2020)	360 446 000	3 371 500

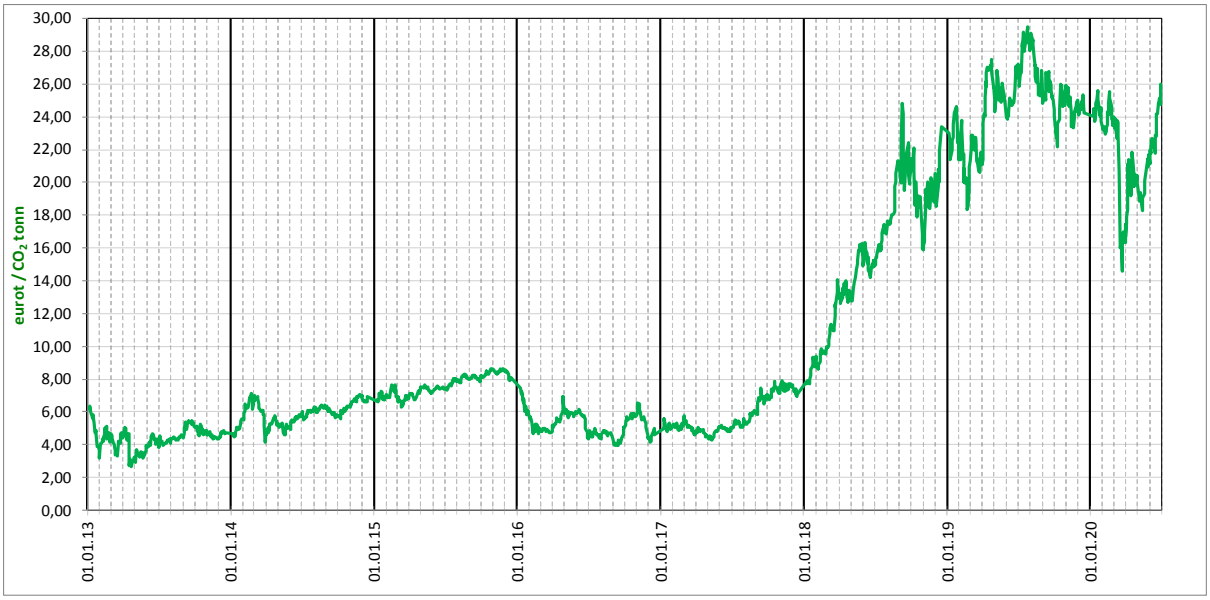
Allikas: EEX

Nagu tabelist 3 ilmneb, vähendas turustabiilsusreservi kasutuselevõtmine 2019. aasta jaanuaris oluliselt enampakkumistele pandavat kogust. Enampakkumised kulgesid üldjuhul sujuvalt ning enampakkumishinnad olid üldiselt heas kooskõlas järelturu hindadega.

Ajavahemikul 2019. aasta jaanuarist 2020. aasta juunini tühistati kooskõlas enampakkumismääruse asjakohaste reeglitega kolm enampakkumist, kuna baashinna nõue ei olnud täidetud või pakkumiste kogumaht oli enampakkumisele pandud mahust väiksem. Koos nende kolmega on alates 2012. aasta lõpust toimunud enam kui 1 700 enampakkumisest tühistatud kokku 15 enampakkumist. Joonisel 2 on esitatud ülevaade enampakkumishindadest ajavahemikul 2013. aastast kuni 30. juunini 2020.

[38] Üldiste LHÜde kogused määrati kindlaks, võttes arvesse otsust 1359/2013/EL. Lennunduse LHÜde koguste kindlaksmääramisel võeti arvesse otsust nr 377/2013/EL ja määrust (EL) nr 421/2014.
[39] 3. etapi LHÜde varajased enampakkumised korraldati 2012. aastal, pidades silmas elektrienergiasektoris laialt levinud kaubandustava müüa elektrit forvardlepingute alusel ja osta vajalik sisend (sealhulgas LHÜd) siis, kui väljundit müüakse.
[40] Tabelis on esitatud EL 27 + Ühendkuningriigi + EMP enampakkumistel müüdud LHÜd.

Joonis 2. Üldiste LHÜde enampakkumishind alates 2013. aastast kuni 30. juunini 2020

___ Enampakkumishind

Allikas: EEX

Üldiste LHÜde enampakkumistest osavõtjate arv ajavahemikul 2013. aastast kuni 30. juunini 2020 on esitatud 2. liites. Enampakkumisplatvormid avaldavad aegsasti iga enampakkumise üksikasjalikud tulemused selleks ette nähtud veebisaitidel. Lisateave enampakkumiste tulemuste, sealhulgas osalejate, enampakkumisele pandud ja müüdud LHÜde suhtarvu ja hindade kohta on esitatud komisjoni veebisaidil avaldatud liikmesriikide aruannetes[41].

Kogutulu, mille liikmesriigid, Ühendkuningriik ja EMP riigid teenisid ajavahemikul 2012. aastast kuni 30. juunini 2020 toimunud enampakkumistel, ületas 57 miljardit eurot (vt 2. liite tabelid 2.1 ja 2.2). Ainuüksi 2019. aastal teenitud kogutulu oli üle 14 miljardi euro ning 2020. aasta esimeses pooles oli see 7,9 miljardit eurot. ELi HKSi direktiiviga on ette nähtud, et vähemalt 50 % enampakkumistel saadud tulust – sealhulgas kogu tulu, mis on saadud solidaarsuse ja majanduskasvu edendamise eesmärgil jaotatud LHÜdest, ning kogu tulu, mis on saadud lennundusele välja antud LHÜdest[42] – peaksid liikmesriigid kasutama kliima ja energiaga seotud eesmärkidel.

Vastavalt teabele, mille liikmesriigid komisjonile esitasid, kulutasid nad 2019. aastal või kavatsesid kulutada konkreetsetel kliima ja energiaga seotud eesmärkidel kokku 77 % sellest tulust. Ajavahemikul 2013–2019 kulutati neil eesmärkidel ligikaudu 78 % enampakkumiste tulust. Kui väike osa sellest summast (ligikaudu 1,9 miljardit eurot ehk 4 % selle perioodi kogutulust) kulutati rahvusvahelistel kliima ja energiaga seotud eesmärkidel, siis valdav osa

[41] http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/auctioning/documentation_en.htm.
[42] Direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3d lõige 4.

3. etapis enampakkumistel saadud tulust kulutati kliima ja energiaga seotud riigisisestel eesmärkidel (enamjaolt taastuvenergia, energiatõhususe ja säästva transpordi jaoks)[43].

2019. aastal muudeti enampakkumismäärust,[44] et luua raamistik LHÜde müügiks enampakkumisel innovatsioonifondi ja moderniseerimisfondi jaoks ning nendest fondidest rahastatavate projektide haldamiseks 4. etapis. See muudatus kajastab ühtlasi ELi HKSi LHÜde liigitamist finantsinstrumentideks vastavalt direktiivile 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta (MiFID 2).

2020. aasta mais avaldas komisjon hankekutse[45] seoses ELi HKSi kolmanda ühise enampakkumisplatvormiga, mille kaudu müüakse enampakkumistel LHÜsid 25 liikmesriigi ja kolme EMP EFTA riigi nimel ning innovatsioonifondi ja moderniseerimisfondi jaoks. Eelduste kohaselt hakkavad enampakkumised kolmandal ühisel enampakkumisplatvormil toimuma 2021. aasta alguses.

3.1.2.3. Elektri- ja soojusenergia tootmise sektorile ette nähtud erand täieliku enampakkumise põhimõttest

ELi HKSi direktiivi artikliga 10c tehakse erand üldisest enampakkumisreeglist, et toetada investeeringuid elektrienergiasektori ajakohastamiseks mõningates väiksema sissetulekuga ELi liikmesriikides. Kümnest erandi kasutamise õigusega liikmesriigist* kaheksa kasutasid 3. etapis seda erandit ning eraldasid elektrienergiatootjatele tasuta teatava arvu LHÜsid, tingimusel et tehtud olid asjakohased investeeringud.
Artikli 10c alusel tasuta eraldatavad LHÜd arvatakse maha sellest LHÜde hulgast, mille asjaomane liikmesriik müüks muidu enampakkumisel. Erandi rakendamist käsitlevate riigisiseste reeglite kohaselt võivad elektrienergiatootjad üldpõhimõttena saada tasuta LHÜsid võrdväärselt investeeringutega, mida nad teevad oma riikliku investeerimiskava alusel, või maksetega, mille nad on teinud riiklikku fondi, mille kaudu selliseid investeeringuid rahastatakse. Kuna HKSi direktiivi artikli 10c kohane LHÜde tasuta eraldamine elektrienergiatootjatele oleks põhimõtteliselt riigiabi, on artikli 10c erandi rakendamise riiklikud kavad riigiabi eeskirjade alusel heaks kiidetud ning nende suhtes kohaldatakse riigiabi suuniste nõudeid. Eraldamine toimub komisjonile esitatavate iga-aastaste aruannete ja komisjoni loa põhjal**.
Artikli 10c kohane LHÜde ajutine tasuta eraldamine on lubatud ka 4. etapis, ent laiendatud läbipaistvussätete alusel ja koos erandit kasutada võivatele liikmesriikidele pakutava võimalusega kasutada oma artikli 10c kohast eraldist tervikuna või osaliselt selleks, et toetada moderniseerimisfondi raames tehtavaid investeeringuid (vt punkt 3.1.2.6). Teabe põhjal, mille liikmesriigid on komisjonile esitanud, on artiklile 10c tuginemine järgmises etapis piiratud ja erandit otsustasid rakendada ainult Bulgaaria, Rumeenia ja Ungari. Ülejäänud erandi kasutamise õigusega liikmesriigid,*** sealhulgas Poola ja Tšehhi, kelle ajutise tasuta eraldamise maht oli 3. etapis kõige suurem, otsustasid erandi kasutamise lõpetada.

* 3. etapis oli õigus erandit kasutada Bulgaarial, Eestil, Küprosel, Leedul, Lätil, Maltal, Poolal, Rumeenial, Tšehhil ja Ungaril. Malta ja Läti otsustasid seda mitte kasutada.

** Suunised, mis käsitlevad teatavaid riigiabimeetmeid kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemis pärast 2012. aastat (ELT C 158, 5.6.2012, lk 4).

*** 4. etapis on õigus erandit kasutada Bulgaarial, Eestil, Horvaatial, Leedul, Lätil, Poolal, Rumeenial, Slovakkial, Tšehhil ja Ungaril.

Teatatud investeerimistoetuse koguväärtus aastatel 2009–2019 oli ligikaudu 13,1 miljardit eurot. Ligikaudu 83 % sellest summast kasutati taristu täiustamiseks ja ajakohastamiseks ning ülejäänud investeeringud tehti energiaallikate jaotuse mitmekesistamiseks ja puhta tehnoloogia arendamiseks.

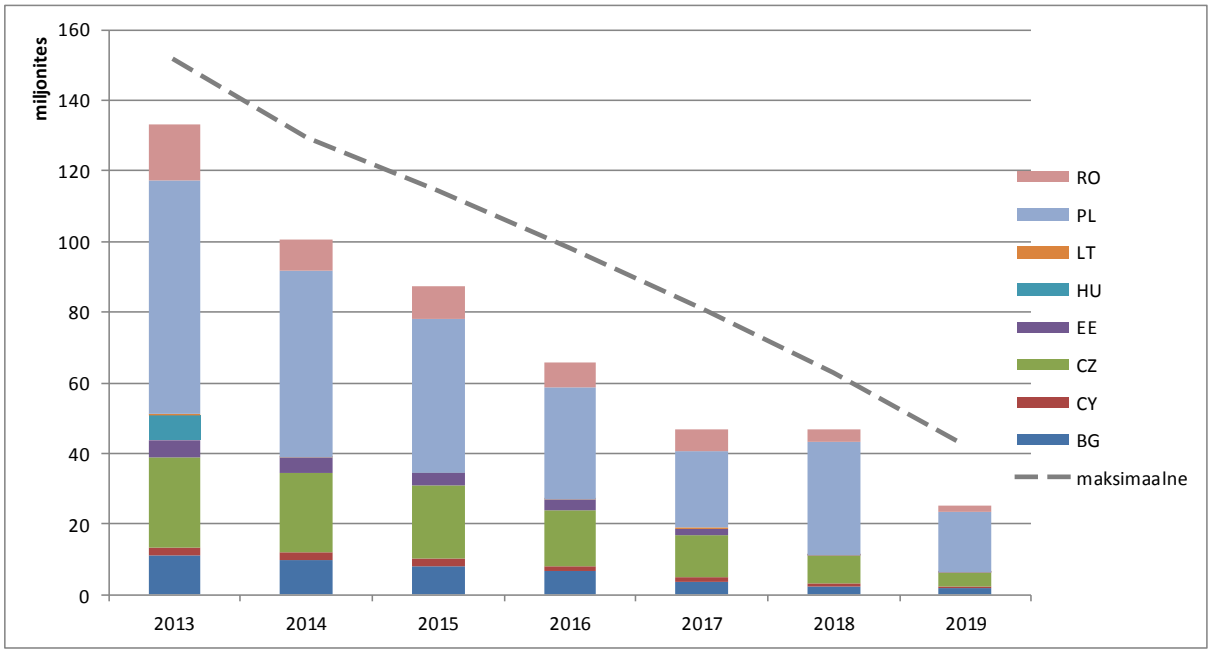
[43] Üksikasjalikum teave enampakkumistel teenitud tulu kasutamise kohta on esitatud ELi kliimameetmete 2020. aasta eduaruandes.
[44] Komisjoni 28. augusti 2019. aasta delegeeritud määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1031/2010, et viia saastekvootide enampakkumine kooskõlla ELi HKSi kauplemisperioodi 2021–2030 eeskirjadega ja saastekvootide liigitamisega finantsinstrumentideks vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2014/65/EL.
[45] https://etendering.ted.europa.eu/cft/cft-display.html?cftId=6456&locale=et.

Elektrienergiatootjatele 2019. aastal tasuta eraldatud LHÜde arv on esitatud lisa 1. liite tabelis 1.1 ning tasuta eraldatavate LHÜde maksimaalne arv aastas on esitatud 1. liite tabelis 1.2.

3. etapi eraldamata jäänud LHÜd võib müüa enampakkumisel või eraldada need vastavalt ELi HKSi direktiivi sätetele ajavahemikul 2021–2030 artikli 10c alusel tehtavateks investeeringuteks, mis valitakse välja konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu, või moderniseerimisfondile. Kui Ungari otsustas kanda oma artikli 10c kohased 3. etapi eraldamata LHÜd üle 4. etapis artikli 10c alusel eraldatava mahu hulka, siis enamik teisi liikmesriike otsustas oma ülejäänud LHÜd enampakkumisel müüa. Rumeenia kasutas mõlemat võimalust, kandes osa oma eraldamata LHÜdest üle 4. etappi ja müües osa neist enampakkumisel.

Joonisel 3 on esitatud ajavahemikul 2013–2019 eraldatud artikli 10c kohaste LHÜde arv liikmesriikide kaupa.

Joonis 3. Artikli 10c alusel tasuta eraldatud LHÜde arv[46]

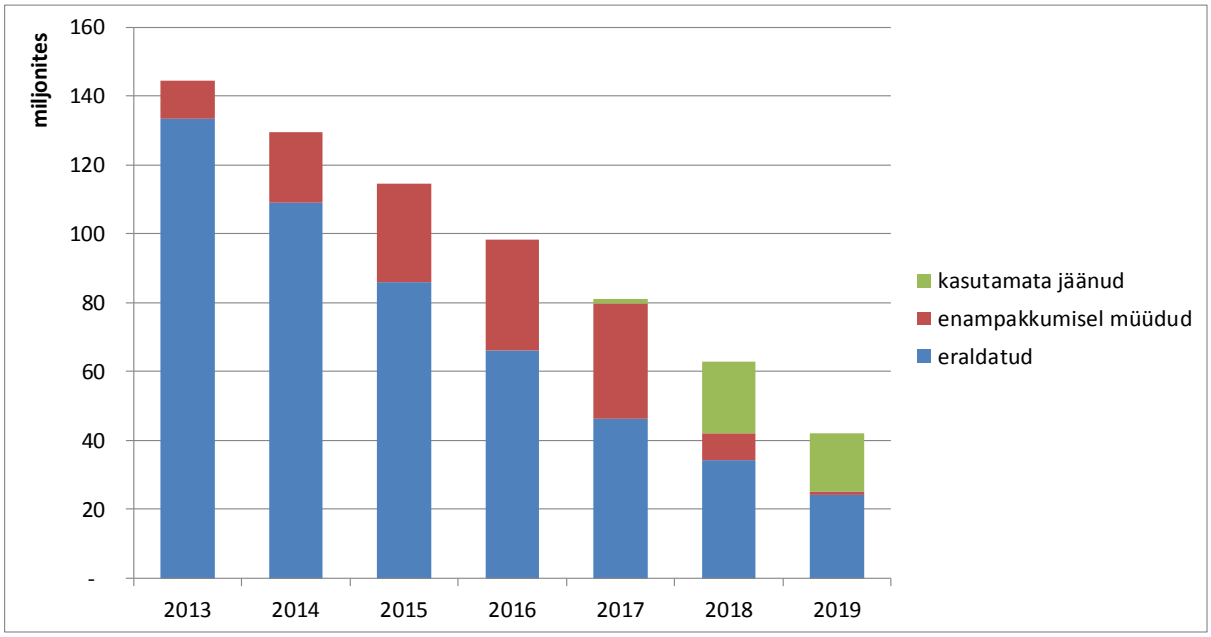

Allikas: kliimameetmete peadirektoraat

Joonisel 4 on näidatud, kui palju artikli 10c kohaseid LHÜsid 3. etapi igal eraldamisaastal eraldati, pandi enampakkumisele või jäi kasutamata.

[46] Nendes arvnäitajates sisalduvate artikli 10c kohaste LHÜde arv võib hõlmata varasemate aastate eest viitega välja antud LHÜsid. Sel juhul on asjaomased kogused aastate kaupa kajastatud ELi tehingulogis.

Joonis 4. LHÜde jagunemine (eraldatud, enampakkumisel müüdud, kasutamata jäänud)[47]

Allikas: kliimameetmete peadirektoraat

Tabelis 4 on esitatud artikli 10c kohaste kasutamata LHÜde arv, mis müüdi enampakkumisel aastatel 2013–2020, ning nende LHÜde arv, mis jäid pärast eraldamisaastat 2019 kasutamata ja müüakse enampakkumisel 2021. aastal, kantakse üle artikli 10c kohaseks eraldamiseks 4. etapis või kantakse üle moderniseerimisfondi.

Tabel 4. Artikli 10c kohased kasutamata LHÜd eraldamisaastatest 2013–2019[48]

Liikmesriik	Enampakkumisel müüdud artikli 10c kohaste LHÜde arv (miljonites)	Artikli 10c kohaste kasutamata jäänud LHÜde arv (miljonites)
BG	**9,8**	**0,5**
CY	**0,0**	**0,0**
CZ	**0,4**	**0,0**
EE	**2,9**	**0,0**
LT	**1,2**	**0,1**
PL	**105,3**	**34,7**
RO	**15,4**	**3,6**
HU	**0**	**0,9**
Kokku	**135,0**	**39,7**

Allikas: kliimameetmete peadirektoraat

[47] Arvnäitajad hõlmavad enampakkumisel müüdavaid koguseid kuni 2020. aasta (k.a) enampakkumiskalendrini.
[48] Arvnäitajad hõlmavad enampakkumisel müüdavaid koguseid kuni 2020. aasta (k.a) enampakkumiskalendrini (eraldamisaastatest 2013–2019).

Artikli 10c erandi kohaste eraldamata jäänud LHÜde arv, mille liikmesriigid on ajavahemikul 2013–2021 enampakkumisel müünud (või kavatsevad enampakkumisel müüa), on esitatud lisa 1. liite tabelis 1.3.

3.1.2.4. Programm „NER 300“

Programm „NER 300“ on suuremahuline rahastamisprogramm, mis on mõeldud uuenduslike vähese CO_2-heitega energiatootmise näidisprojektide rahastamiseks. Programmi eesmärk on tutvustada ELis süsinikdioksiidi keskkonnaohutut kogumist ja säilitamist ning uuenduslikku taastuvenergia tööstustehnoloogiat. Programmi „NER 300“ rahastati uute osalejate reservist võetud 300 miljoni LHÜ rahalisteks vahenditeks konverteerimise abil. Raha eraldati projektidele, mille väljavalimiseks korraldati kahest voorust koosnev projektikonkurss detsembris 2012 ja juulis 2014.

Programmi „NER 300“ kahe konkursivooru tulemusena eraldati kokku 2,1 miljardit eurot 20 ELi liikmesriigis elluviidavale 38-le taastuvenergia projektile ning ühele süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise projektile. 31. detsembri 2019. aasta seisuga oli käigus üheksa projekti: bioenergiaprojekt Verbiostraw Saksamaal, maismaa tuuleenergia projektid Windpark Blaiken Rootsis ja Windpark Handalm Austrias, avamere tuuleenergia projektid Veja Mate ja Nordsee One Saksamaal, aruka võrgu projekt Puglia Active Network Itaalias, avamere tuuleenergia ujuvrajatise projektid Vertimed Prantsusmaal ja Windfloat Portugalis ning kontsentreeritud päikeseenergia projekt Minos Kreekas. Üks projekt – bioenergiaprojekt BEST Itaalias – on lõpetatud.

Teise konkursivooru raames valmistatakse ette veel kolme projekti, mis peaksid algama 30. juuniks 2021. Programmi „NER 300“ loomisest alates valitsenud keerulise majandusliku ja poliitilise olukorra tõttu ei õnnestunud 22 projekti jaoks koguda piisavat rahalist lisatoetust ja need tühistati, mille tulemusel vabanes kokku 1,455 miljardit eurot. Veel neli projekti on erinevates arengujärkudes.

Programmi „NER 300“ käsitlev muudetud otsus[49] võimaldas reinvesteerida esimese konkursivooru tühistatud projektidest vabanenud raha (praeguseks 708,7 miljonit eurot) olemasolevatesse rahastamisvahenditesse – InnovFini energiavaldkonna näidisprojektidesse ja Euroopa ühendamise rahastu võlainstrumenti, mida mõlemat haldab Euroopa Investeerimispank. See võimaldab maksimeerida programmist „NER 300“ saadava kasu ning leida vähese CO_2-heitega innovatsiooni toetamiseks täiendavaid erasektori investeeringuid.

Aruandes käsitletud ajavahemikul on välja valitud kaks uut projekti, mida rahastatakse programmi „NER 300“ kasutamata jäänud vahenditest InnovFini energiavaldkonna näidisprojektide raames; see toetus on ligikaudu 95 miljonit eurot (vt lisa 8. liide).

InnovFini rahastamisvahendist projektide väljatöötamiseks antav abi on projektiarendajatele kättesaadav ka oma projektide ettevalmistatuse parandamiseks. Hiljuti anti kolmele kliimaprojektile 692 000 eurot projekti väljatöötamise abi, mida toetati programmi

[49] Komisjoni 20. novembri 2017. aasta otsus (EL) 2017/2172, millega muudetakse otsust 2010/670/EL seoses esimese konkursivooru väljamaksmata tulude kasutuselevõtuga.

„NER 300“ väljamaksmata vahenditest. Nende Rootsis, Itaalias ja Madalmaades elluviidavate projektidega käsitletakse kliimamuutusi, töötades välja innovaatilised ja esimesed omataolised katsekäitised (vt lisa 8. liide).

Samuti anti programmi „NER 300“ väljamaksmata vahenditest Euroopa ühendamise rahastu võlainstrumendi alusel 34 miljonit eurot toetust kolmele innovaatilisele keskkonnahoidliku transpordi projektile, mis viiakse ellu Itaalias ja Saksamaal (vt lisa 8. liide).

Teise konkursivooru tühistatud projektidest vabanenud raha (praeguseks 746 miljonit eurot) lisatakse innovatsioonifondi jaoks määratud vahenditele.

Tabel 5. Esimeses ja teises konkursivoorus välja valitud programmi „NER 300“ projektid[50]

	Esimene konkursivoor	**Teine konkursivoor**
Ettevalmistatavad projektid	0	6
Projektid, mille seisu vaadatakse läbi	1	0
Käimasolevad projektid	8	1
Lõpetatud projektid	1	0
Tühistatud projektid	10	12
Kokku	20	19

Allikas: kliimameetmete peadirektoraat

3.1.2.5. Innovatsioonifond

Innovatsioonifond on üks kahest CO_2-heite vähendamist toetavast fondist, mis ELi HKSi direktiiviga aastateks 2021–2030 loodi. Sellest toetatakse konkurentsipõhiselt esimesi omataolisi kaubanduslikke uuendusliku tehnoloogia ja läbimurdelise innovatsiooni näidisprojekte ELi HKSiga hõlmatud sektorites, sealhulgas uuenduslikke taastuvenergiatehnoloogiaid, uuenduslikke tehnoloogiaid energiamahukates tööstusharudes, süsinikdioksiidi kogumist, kasutamist ja säilitamist, energia salvestamist, asendustooteid ja projekte, mis hõlmavad mitut sektorit. Seda rahastatakse 450 miljoni LHÜ enampakkumisel müügist ja programmi „NER 300“ teise konkursivooru väljamaksmata tuludest.

Esimene innovatsioonifondi projektikonkurss[51] kuulutati välja juulis 2020. Projektikonkurss on avatud toetuskõlblike sektorite projektidele kõigis ELi liikmesriikides, Norras ja Islandil. Selle raames rahastatakse kokku 1 miljardi euro ulatuses toetusi puhta tehnoloogia

[50] Vastavalt komisjoni otsusele 2010/670/EL tuli esimeses konkursivoorus välja valitud projektide kohta teha lõplik investeerimisotsus 2016. aasta lõpuks ja teises konkursivoorus välja valitud projektide kohta 2018. aasta juuni lõpuks.
[51] Projektikonkursiga saab tutvuda aadressil https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/innovfund-lsc-2020-two-stage.

suurprojektidele, mille kapitalikulud ületavad 7,5 miljonit eurot. Innovatsioonifondist antakse toetusi paindlikult, lähtudes konkreetse projekti vahe-eesmärkidest, ning sellest võidakse toetada kuni 60 % innovatsiooniga seotud kulusid. Fondist antavaid toetusi võib ühendada muude avaliku sektori rahastamisalgatustega, nagu riigiabi või muud ELi rahastamisprogrammid. Esimesele projektikonkursile järgnevad kuni 2030. aastani korrapärased projektikonkursid, mille eesmärk on aidata ettevõtjatel investeerida ELi 2050. aasta kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamiseks vajalikesse läbimurdelistesse puhta tehnoloogia lahendustesse ja need turule tuua.

Sõltumatud välishindajad hindavad projekte laiaulatuslike kriteeriumide põhjal: kasvuhoonegaaside heite vältimine, innovatsioonipotentsiaal, projektide rahaline, tehniline ja kasutusvalmidus, samuti potentsiaal neid laiemalt kasutusele võtta ja nende kulutõhusus.

Projektide puhul, mis on paljutõotavad, kuid mille valmidusaste ei ole piisav, on projektikonkursiga ette nähtud 8 miljoni euro suurune eelarve, millest toetatakse projekti väljatöötamist.

Projektide toetuse taotlusi saab esitada ELi rahastamis- ja hankeportaali[52] kaudu. Esimeses etapis on taotluste esitamise tähtpäev 29. oktoober 2020. 2021. aasta esimeses kvartalis teavitatakse taotlejaid hindamistulemustest ja neil palutakse esitada terviklik taotlus või neile pakutakse toetust projekti väljatöötamiseks. Teave teise etapi hindamistulemuste kohta esitatakse 2021. aasta neljandas kvartalis. Toetusi antakse 2021. aasta lõpus.

Peale selle kavatseb komisjon käivitada 2020. aasta lõpuks väikeprojektidele mõeldud projektikonkursi.

3.1.2.6. Moderniseerimisfond

Moderniseerimisfond on teine CO_2-heite vähendamist toetav fond, mis loodi ELi HKSi direktiiviga 4. etapi jaoks. Sellest toetatakse investeeringuid energiasektori ja laiemate energiasüsteemide moderniseerimisse kümnes väiksema sissetulekuga liikmesriigis[53]. Fond alustab tegevust 2021. aastal.

Moderniseerimisfondi rahalised vahendid jaotatakse toetust saavate liikmesriikide vahel HKSi direktiivi artikli 10d ja IIb lisa alusel. Peale selle otsustasid Horvaatia, Leedu, Rumeenia, Slovakkia, Tšehhi ja Ungari kanda üle täiendavaid LHÜsid oma osasse moderniseerimisfondis. Selle tulemusel on fondis kasutada kokku ligi 650 miljonit LHÜd.

HKSi direktiivis on määratletud prioriteetsed investeerimisvaldkonnad, nimelt taastuvatest energiaallikatest elektrienergia tootmine ja selle kasutamine, energiatõhususe parandamine (välja arvatud fossiilkütuseid kasutavate käitiste puhul), energia salvestamine, energiavõrkude moderniseerimine ja õiglane üleminek CO_2-heitega tööstusest sõltuvates piirkondades. Prioriteetseteks investeeringuteks tuleb kulutada vähemalt 70 % moderniseerimisfondi vahenditest. Investeeringuid mitteprioriteetsetesse valdkondadesse

[52] https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home.
[53] Bulgaaria, Eesti, Horvaatia, Leedu, Läti, Poola, Rumeenia, Slovakkia, Tšehhi ja Ungari.

hindab põhjalikumalt Euroopa Investeerimispank (EIP) ja nende kohta teeb hääletamise teel otsuse investeerimiskomitee, kuhu kuuluvad liikmesriikide, EIP ja komisjoni esindajad.

2020. aasta juulis võttis komisjon vastu rakendusakti[54] moderniseerimisfondi tegevuse kohta. Rakendusaktiga kehtestati sujuv menetlus, mille kohaselt vastutavad toetust saavad liikmesriigid investeeringute väljavalimise ja rahastamise ning nende kohta aruannete esitamise eest ning tagavad kohaldatavate riigiabieeskirjade täitmise. Komisjon teeb EIP hinnangu põhjal toetuste väljamaksmise otsuse.

3.1.2.7. CO_2-ga seotud kaudsete kulude hüvitamine

Lisaks kogu ELi hõlmavale ühtlustatud tasuta eraldamisele CO_2-ga seotud otseste kulude katteks võivad ELi liikmesriigid anda riigiabi, et hüvitada teatavate elektrienergiamahukate tööstusharude CO_2-ga seotud kaudseid kulusid, st kulusid, mille on põhjustanud elektrienergiatootjate LHÜ-ostude kulude tarbijatele ülekandmisest tingitud elektri hinnatõus.

Et vähendada siseturul konkurentsimoonutusi, suurendada läbipaistvust ja säilitada ELi HKSi eesmärk saavutada süsinikuheite kulutõhus vähendamine, võttis komisjon vastu ELi HKSi riigiabi suunised,* mis kehtivad kuni 2020. aasta lõpuni. Suunistes on muu hulgas kindlaks määratud abikõlblikud sektorid ja CO_2-ga seotud kaudsete kulude hüvitamise maksimumsummad.

Võttes arvesse kehtivate suuniste peatset aegumist, muutis komisjon ELi HKSi riigiabi suuniseid aastateks 2021–2030. Uued riigiabi suunised** võeti vastu 21. septembril 2020 (vt ka lisa 6. liide).

* Suunised, mis käsitlevad teatavaid riigiabimeetmeid kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemis pärast 2012. aastat (ELT C 158, 5.6.2012, lk 4).

** Suunised, mis käsitlevad teatavaid riigiabimeetmeid kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemis pärast 2021. aastat (ELT C 317, 25.9.2020, lk 5–19).

Praeguseks on komisjon heaks kiitnud 14[55] CO_2-ga seotud kaudsete kulude hüvitamise kava 13 liikmesriigis. 2019. aasta augustis kiitis komisjon heaks Poola uue kava[56]. Eelduste kohaselt hakkab Poola 2020. aastal maksma välja hüvitisi 2019. aastal tekkinud kaudsete kulude eest. Sama kehtib Rumeenia kava puhul, mille komisjon kiitis heaks 2020. aasta mais[57]. Veel mitu liikmesriiki on andnud teada kavatsusest alustada kaudsete kulude hüvitamist.

ELi HKSi direktiivis on sätestatud, et liikmesriigid, kes on kehtestanud kaudsete kulude hüvitamise kava, peaksid tegema kolme kuu jooksul alates iga aasta lõpust üldsusele kergesti

[54] Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2020/1001, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX:32020R1001.
[55] Peale selle on vastu võetud Prantsusmaa ja Hispaania kavade muudatused.
[56] https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_53850.
[57] https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_56403.

ligipääsetavas vormis kättesaadavaks teabe, mis kajastab makstud hüvitise kogusummat ning jaotust sektorite ja allsektorite kaupa.

Tabelis 6 on esitatud kokkuvõte liikmesriikide avaldatud andmetest 2019. aastal välja makstud hüvitise kohta. Kuna Poola ja Rumeenia 2018. aastal kantud kaudseid kulusid ei hüvitanud, ei ole nende liikmesriikide andmeid tabelis kajastatud.

Tabel 6. 2019. aastal välja makstud CO_2-ga seotud kaudsete kulude hüvitis

Riik	Kava kestus	2019. aastal makstud hüvitis 2018. aastal tekkinud kaudsete kulude eest (miljonites eurodes)	Hüvitise saajate (käitiste) arv	2018. aasta enampakkumistulu (miljonites eurodes)[58]	Enampakkumistulu osa, mida kasutati kaudsete kulude hüvitamiseks
UK[59]	2013–2020	22	60	1 607	3,7 %
DE	2013–2020	219	898	2 565	8,5 %
BE (FL)	2013–2020	35,9	107	379	11,4 %
BE (WL)	2017–2020	7,5	29		
NL	2013–2020	40,3	92	501	8,0 %
EL	2013–2020	16,8	50	519	3,2 %
LT	2014–2020	0,3	1	80	0,3 %
SK	2014–2020	6	8	229	2,6 %
FR	2015–2020	102,1	286	818	12,4 %
FI	2016–2020	29,1	61	250	11,6 %
ES	2013–2015	172,2	183	1 291	13,3 %
LU	2018–2020	4,2	4	18	23,2 %

Allikas: liikmesriikide poolt kliimameetmete peadirektoraadile esitatud andmed

2019. aastal maksid need kümme ELi liikmesriiki ja Ühendkuningriik 2018. aasta kaudsete kulude hüvitisena kokku välja ligikaudu 656 miljonit eurot. See on peaaegu 200 miljonit eurot rohkem kui 2018. aastal välja makstud summa. Märkimisväärne kasv võrreldes eelmise aastaga on selgitatav ühelt poolt Hispaania eelarve märkimisväärse suurenemisega (6 miljonilt eurolt 2018. aastal 172 miljonile eurole 2019. aastal) ja teiselt poolt hüvitise arvutamiseks kasutatava süsinikuhinna mõningase tõusuga. Süsinikuhinna jätkuv tõus 2018. aastal ei ole 2019. aastal välja makstud summades veel täielikult kajastunud, sest suunistega on ette nähtud, et kasutatakse forvardhinda aastal x – 1.

Muudetud ELi HKSi direktiivi ühe läbipaistvussättega on ette nähtud, et liikmesriigid, kes on mõnel aastal kaudsete kulude hüvitamiseks kulutanud üle 25 % oma enampakkumistulust, peavad avaldama aruande, milles põhjendatakse selle määra ületamist. See, et 2018. aastal

[58] Ei sisalda enampakkumistel lennunduse LHÜde eest saadud tulu.

[59] Tabelis kajastatud Ühendkuningriigi andmed on samad mis eelmise aasta aruandes. Selle põhjus on võrreldavus teiste riikidega, kes rakendavad kaudsete kulude hüvitamise kavasid. Ühendkuningriik avaldab oma andmed teistest riikidest kiiremini ja seega on 2020. aasta arvnäitajad juba kättesaadavad aadressil https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/903187/indirect-cost-compensation-uk-2019.pdf.

olid enampakkumistel saadud tulud oluliselt suuremad kui varasematel aastatel, koos asjaoluga, et hüvitis ei kasvanud veel nii kiiresti, võttes arvesse kohustust kasutada eelmise aasta hinda, tähendab seda, et üheski liikmesriigis 25 % piirmäärani ei jõutud. Keskmiselt kulutasid liikmesriigid kaudsete kulude hüvitamiseks 7,9 % oma enampakkumistel saadud tulust. Liikmesriike kutsutakse üles tulevastel aastatel hoolikalt jälgima sellele kuluartiklile ette nähtud eelarvet.

3.1.3. Rahvusvahelised ühikud

ELi HKSis osalejad võivad endiselt kasutada Kyoto protokolli puhta arengu mehhanismist ja ühisrakendusest saadud rahvusvahelisi ühikuid, et täita osa oma ELi HKSi kohustustest kuni 2020. aasta nõuete täitmise tsükli lõpuni,* kui nad järgivad kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid piiranguid. Need ühikud on finantsinstrumendid, mis vastavad ühele tonnile CO_2-le, mis on heite vähendamise projekti tulemusel atmosfäärist eemaldatud või mille võrra on selle hulk atmosfääris vähenenud. Ühikuid ei tagastata vahetult, kuid neid võib igal ajal kalendriaasta jooksul vahetada LHÜde vastu.

Vastavalt ELi HKSi direktiivile ei saa rahvusvahelisi ühikuid aastatel 2021–2030 enam ELi HKSi nõuete täitmiseks kasutada.

* Puhta arengu mehhanismi ja ühisrakenduse projektidest saadakse Kyoto protokolli kohaseid CO_2 arvestusühikuid: vastavalt tõendatud heitkoguste vähendamise ühikuid (THVd) ja heitkoguste vähendamise ühikuid (HVÜd).

Kuigi rahvusvaheliste ühikute kasutusõiguste täpne suurus 2. ja 3. etapis (2008–2020) sõltub osaliselt tulevaste tõendatud heitkoguste hulgast, peaks see turuanalüütikute prognooside kohaselt moodustama umbes 1,6 miljardit ühikut. 2020. aasta juuni lõpu seisuga oli kasutatud või vahetatud rahvusvaheliste ühikute koguarv umbes 1,54 miljardit, moodustades lubatud maksimumi prognoosist rohkem kui 96 %. Ainuüksi 2019. aastal vahetati ligikaudu 17,3 miljonit ühikut.

Täielik ülevaade rahvusvaheliste ühikute vahetamisest on esitatud lisa 3. liites.

3.2. Nõudlus: ringlusest kõrvaldatud LHÜd

Liidu registrisse kantud teabe kohaselt vähenes ELi HKSis osalevate paiksete käitiste heide 2018. aastaga võrreldes 2019. aastal märkimisväärselt – 9,1 %. Nagu on näidatud tabelis 7, tulenes see vähenemine peamiselt elektri- ja soojusenergia tootmisest, mille heitkogused vähenesid 2018. aastaga võrreldes ligikaudu 15 %, mis kajastab süsinikuheite vähenemist tänu söe asendamisele taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia ja gaasküttel energiatootmisega. Tööstuse heitkogused vähenesid ligi 2 %, mis on selle sektori puhul seni suurim vähenemine 3. etapis. Alates 3. etapi algusest 2013. aastal on paiksete käitiste HKSiga hõlmatud heitkogused vähenenud kokku 19,8 %.

Tabel 7. Tõendatud heitkogused paiksetest käitistest (miljonit CO_2-ekvivalenttonni)[60]

Aasta	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tõendatud heitkogused kokku	1 904	1 867	1 908	1 814	1 803	1 750	1 755	1 682	1 530
Muutus võrreldes aastaga x – 1		–2,0 %	2,2 %	–4,9 %	–0,6 %	–2,9 %	0,2 %	–4,1 %	–9,1 %
Elektri- ja soojusenergia tootmise tõendatud heitkogused	1 206	1 201	1 138	1 049	1 043	1 001	996	930	792
Muutus võrreldes aastaga x – 1		–0,5 %	–5,2 %	–7,8 %	–0,5 %	–4,1 %	–0,5 %	–6,6 %	–14,9 %
Tööstuskäitiste tõendatud heitkogused	698	666	770	765	760	750	759	753	738
Muutus võrreldes aastaga x – 1		–4,6 %	15,6 %	–0,7 %	–0,7 %	–1,3 %	1,3 %	–0,8 %	–1,9 %
EL 27 + Ühendkuningriigi SKP reaalkasv	1,8 %	–0,4 %	0,3 %	1,7 %	2,4 %	2,0 %	2,6 %	2,0 %	1,5 %

Allikas: ELi tehingulogi, Eurostati teatatud SKP andmed (tabeli kood tec00115, vaadatud 2020. aasta juulis). Lennunduse tõendatud heitkoguseid käsitletakse eraldi punktis 4.

HKSi kuuluvate käitiste (muu kui CO_2) tõendatud heitkoguste jaotus kasvuhoonegaaside kaupa (N_2O ja PFCd) on esitatud lisa 4. liite tabelis 4.1.

2019. aastal tunnistati vabatahtlikult kehtetuks 33 498 LHÜd. Kokku on 2020. aasta juunini vabatahtlikult kehtetuks tunnistatud 372 840 LHÜd. 2013. aastast kuni juunini 2020

[60] Andmed EL 27 + Ühendkuningriigi + EMP kohta. Tabelis 7 kasutatud elektri- ja soojusenergia tootmise ning tööstuse kategooriad põhinevad NACE klassifikaatoril, mida liikmesriigid kasutasid teabes, mille nad esitasid 2020. aastal oma riiklike rakendusmeetmete kohta kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ artikliga 11.

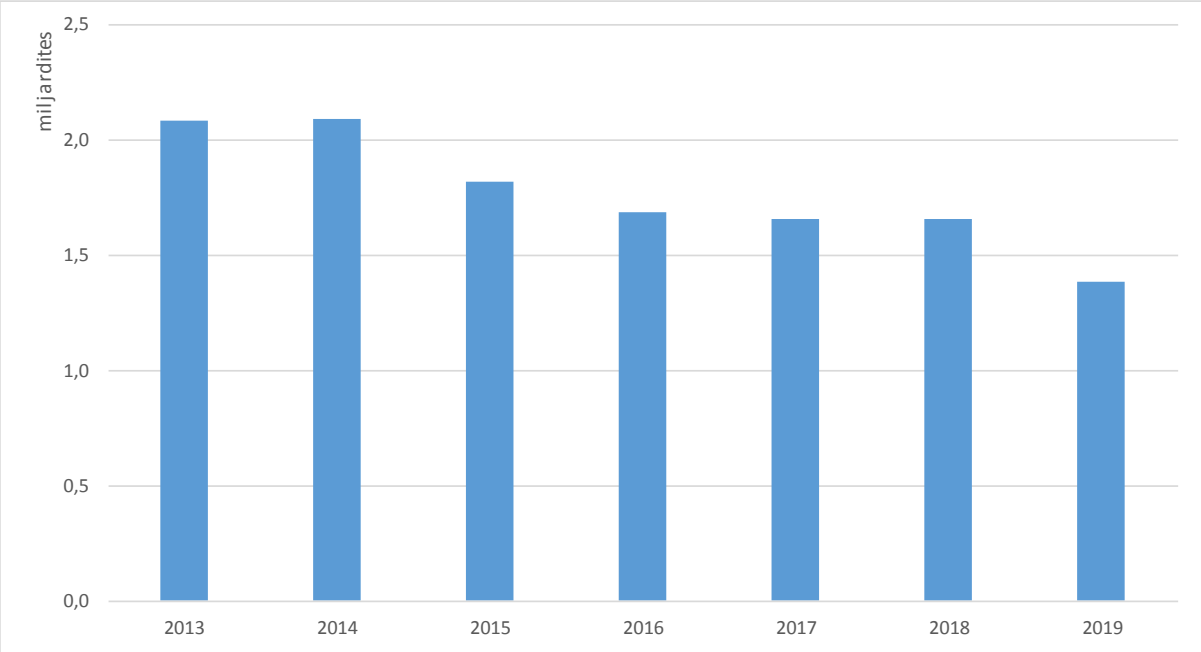
tunnistasid enamiku LHÜsid vabatahtlikult kehtetuks Ühendkuningriigi, Saksamaa, Rootsi, Norra ja Madalmaade registrites olevate kontode omanikud.

3.3. Pakkumise ja nõudluse tasakaalustamine

ELi HKSi iseloomustas 2013. aastal 3. etapi alguses LHÜde pakkumise ja nõudluse suur struktuurne tasakaalustamatus, mis ulatus 2,1 miljardi LHÜni. Struktuurse tasakaalustamatuse vähendamiseks loodi 2015. aastal turustabiilsusreserv, et muuta LHÜde enampakkumistele panemine paindlikumaks. Turustabiilsusreserv hakkas toimima 2019. aastal.

2018. aastal oli ülepakkumine 1,65 miljardit LHÜd, 2019. aastal jõudis see aga oluliselt madalamale tasemele (1,385 miljardit LHÜd). Joonisel 5 on esitatud Euroopa CO_2-turu ülepakkumise muutus kuni 2019. aasta lõpuni.

Joonis 5. Euroopa CO_2-turu ülepakkumise muutus, 2013–2019

Allikas: kliimameetmete peadirektoraat

ELi HKSi läbivaatamise käigus[61] tehti turustabiilsusreservi toimimises olulised muudatused, mida on kirjeldatud alljärgnevas tekstikastis.

[61] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/410, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ eesmärgiga hoogustada heitkoguste kulutõhusat vähendamist ja süsinikdioksiidiheite vähendamist toetavaid investeeringuid, ning otsust (EL) 2015/1814 (ELT L 76, 19.3.2018, lk 3); kättesaadav aadressil http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.076.01.0003.01.EST&toc=OJ:L:2018:076:TOC.

Turustabiilsusreservi toimimise on kesksel kohal ringluses olevate LHÜde koguarv. LHÜd lisatakse reservi, kui ringluses olevate LHÜde koguarv on suurem eelnevalt kindlaks määratud ülempiirist (833 miljonit LHÜd), ning need vabastatakse reservist, kui see koguarv on väiksem eelnevalt kindlaks määratud alampiirist (alla 400 miljoni LHÜ)*. Seega, kui ringluses olevate ühikute koguarv jääb väljapoole eelnevalt kindlaks määratud vahemikku, siis LHÜd kas lisatakse turustabiilsusreservi või lastakse sealt ringlusse. LHÜd, mille enampakkumisel müümine on edasi lükatud ja nn eraldamata** LHÜd paigutatakse samuti sellesse reservi. Alates 2023. aastast kaotavad kehtivuse turustabiilsusreservis hoitavad LHÜd, mis ületavad eelnenud aasta enampakkumiste mahtu.

Ringluses olevate LHÜde koguarv, mis on oluline turustabiilsusreservi lisatavate ja sealt ringlusse lastavate LHÜde arvu määramiseks, arvutatakse järgmise valemi alusel:

ringluses olevate LHÜde koguarv = pakkumine – (nõudlus + turustabiilsusreservis olevad LHÜd).

Valemis kasutatud pakkumise ja nõudluse komponente kirjeldatakse komisjoni teatises ringluses olevate LHÜde koguarvu kohta, mis avaldatakse iga aasta 15. maiks***.

* Või juhul, kui võetakse meetmeid vastavalt ELi HKSi direktiivi artiklile 29a.

** Eraldamata LHÜd on ühikud, mida ei ole eraldatud ELi HKSi direktiivi artikli 10a lõike 7 alusel, st LHÜd, mis jäävad uute osalejate reservi, ning artikli 10a lõigete 19 ja 20 kohaldamisest tulenevad LHÜd, st ühikud, mis on ette nähtud tasuta eraldamiseks käitistele, kuid mis jäid eraldamata tegevuse (osalise) lõpetamise või tootmisvõimsuse märkimisväärse vähendamise tõttu. *De facto* eraldamata LHÜsid, mis tulenevad asjakohase kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohu teguri kohaldamisest sektoritele, mis ei ole lisatud kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite loetellu jooksval perioodil, ning LHÜsid, mida ei ole eraldatud ELi HKSi direktiivi artikli 10c alusel, ei tule otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1 lõike 3 alusel panna turustabiilsusreservi. Seega ei ole need LHÜd hõlmatud (vt 2015. aasta ELi HKSi direktiivi muutmise ettepanekule lisatud mõjuhinnang (SWD(2015) 135 final), lk 225).

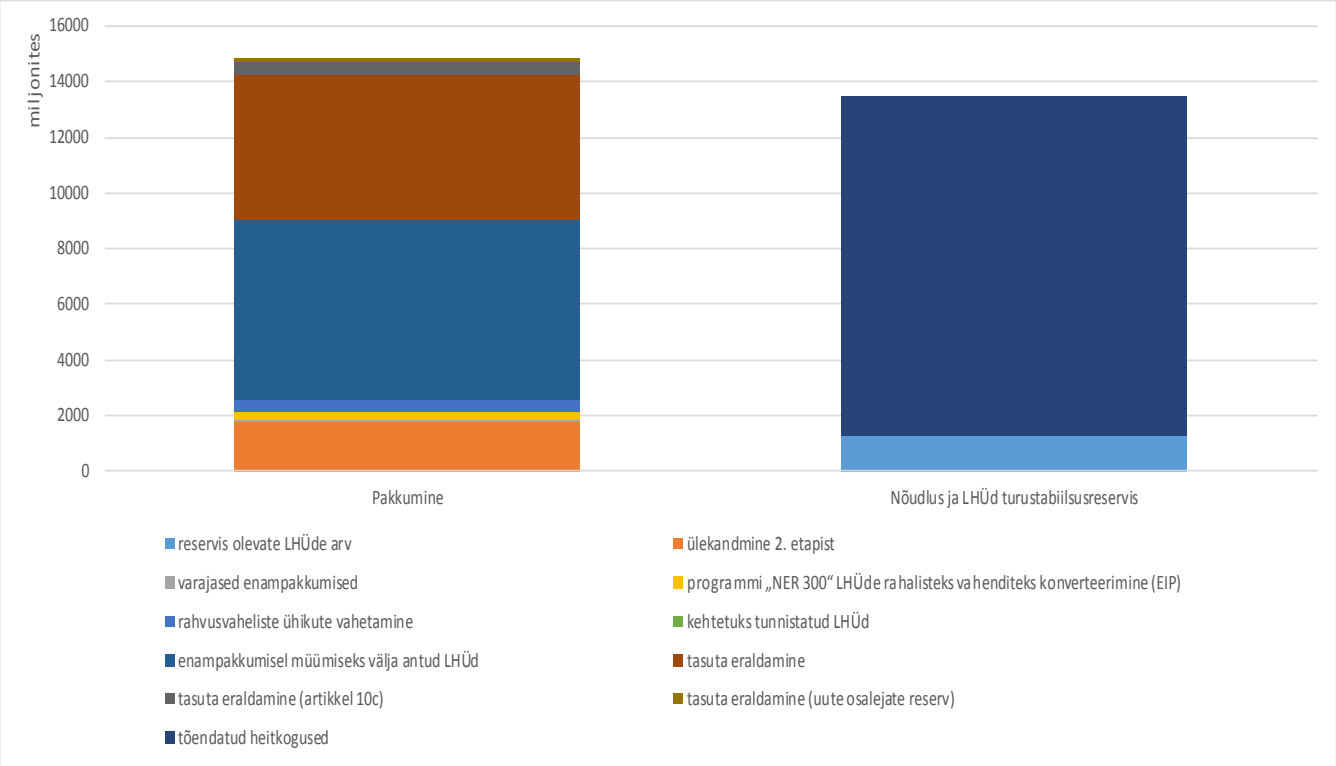
*** Vt viimane teatis ringluses olevate LHÜde koguarvu kohta, mis avaldati mais 2020: C(2020) 2835 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2020_2835_en.pdf.

CO_2-turgu käsitleva aruande alusel saab koondada pakkumise ja nõudluse näitajad, mis avaldatakse vastavalt ELi HKSi direktiivist ja selle rakendussätetest tulenevate aruandekohustuste täitmise ajakavale.

Joonisel 6 on esitatud pakkumise ja nõudluse struktuur 2019. aastal. Asjaomased andmed on avaldatud ka neljandas teatises, milles käsitletakse ringluses olevate LHÜde koguarvu turustabiilsusreservi kohaldamisel[62].

[62] C(2020) 2835 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2020_2835_en.pdf.

Joonis 6. Kumulatiivne pakkumine ja nõudlus 2019. aasta lõpuni (miljonit LHÜd)

Allikas: kliimameetmete peadirektoraat

Et valmistuda turustabiilsusreservi toimimise alguseks 2019. aastal, on komisjon alates 2017. aasta mai keskpaigast korrapäraselt avaldanud[63] eelnenud aastal ringluses olnud LHÜde koguarvu. 2020. aasta mais avaldati ringluses olevate LHÜde koguarv neljandat korda ja see oli 1 385 496 166 LHÜd[64]. 2020. aastal avaldatuga kaasneb jätkuvalt LHÜde paigutamine turustabiilsusreservi, mille tulemusel väheneb 2020. ja 2021. aasta enampakkumiste maht.

2019. ja 2020. aastal ringluses olevate LHÜde koguarvu ja muudetud õigusaktide alusel vähenes enampakkumiste maht 2020. aastal seega ligikaudu 375 miljoni LHÜ ehk peaaegu 35 % võrra. Sama lähenemisviisi järgides vähendatakse ka 2021. aasta enampakkumiste mahtu. 7. liites on esitatud teave liikmesriikide osaluste kohta turustabiilsusreservis kogu 2020. aastal.

2021. aastal vaatab komisjoni turustabiilsusreservi toimimise esimest korda läbi. Turustabiilsusreservi käsitleva otsusega nõutakse läbivaatamist kolme aasta pärast alates reservi toimimise algusest (st 2021. aasta lõpus). Läbivaatamine toimub 2021. aasta juuniks kavandatud ELi HKSi muutmise laiemas kontekstis, võttes arvesse ELi 2030. aasta suuremat heitkoguste vähendamise eesmärki. Komisjon vaatab turustabiilsusreservi toimimise läbi Euroopa CO_2-turu nõuetekohase toimimise analüüsi põhjal, pöörates erilist tähelepanu reservi lisatavate LHÜde protsendimäärale, künnise arvväärtusele ja reservist ringlusse lastavate

[63] C(2017) 3228 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2017_3228_en.pdf.
[64] C(2020) 2835 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2020_2835_en.pdf.

LHÜde arvule ning uurides ka reservi mõju majanduskasvule, tööhõivele, ELi tööstuse konkurentsivõimele ja kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohule.

4. LENNUNDUS

Lennundussektor on kuulunud ELi HKSi alates 2012. aastast. Esialgsed õigusaktid hõlmasid kõiki Euroopa Majanduspiirkonnast (EMP) väljuvaid ja sinna suunduvaid lende. EL on aga ajutiselt piiranud kohustusi kõikidest riikidest pärit lennuettevõtjate EMP-siseste lendudega, et toetada ICAOd lennunduse heitkoguste vähendamise ülemaailmse meetme väljatöötamisel.

2016. aasta oktoobris leppis ICAO assamblee kokku resolutsioonis rahvusvahelise lennunduse CO_2-heite kompenseerimise ja vähendamise süsteemi (CORSIA) kohta, mis võetakse kasutusele 2021. aastal. CORSIA on süsinikdioksiidiheite kompenseerimise süsteem, mille eesmärk on stabiliseerida rahvusvahelise lennunduse netoheide 2020. aasta tasemel rahvusvaheliste ühikute ostmise ja nende kehtetuks tunnistamise teel. Seda tulemust silmas pidades muudeti 2017. aastal ELi HKSi direktiivi, et pikendada lennundusvaldkonnas EMP-sisest kohaldamist 2023. aastani.

Lennunduses hõlmab ELi HKS kõiki lende EMPs asuvate lennuväljade vahelistel marsruutidel ja sellega tagatakse lennumarsruutidel lennuettevõtjate võrdne kohtlemine. ELi HKSi direktiiviga on ette nähtud, et Euroopa Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande võimaluste kohta, kuidas rakendada CORSIAt ELi õiguses direktiivi muutmise teel. Kui direktiivi ei muudeta, muutub ELi HKSi geograafilist kohaldamisala käsitlev erand 2023. aasta lõpus kehtetuks ja kohaldamisalasse kuuluvad taas kõik EMPst väljuvad (ja kui nende suhtes ei ole tehtud erandit, siis sinna suunduvad) lennud.

2019. aastal anti LHÜsid välja EMP-sisesest kohaldamisest lähtuvalt. Tasuta eraldati veidi üle 32,4 miljoni LHÜ. See arv hõlmab nii tasuta eraldatud LHÜsid (veidi üle 31,3 miljoni LHÜ) kui ka peaaegu 1,1 miljonit tasuta LHÜd, mis eraldati uute osalejate ja kiiresti kasvavate käitajate erireservist. Sellest reservist aastatel 2017–2020 eraldatavad kogused kahekordistuvad, kuna need hõlmavad kogu ajavahemikku 2013–2020. 2019. aastal müüdi enampakkumistel umbes 5,5 miljonit LHÜd. Mis puutub lennunduse heitkoguste muutumisse, siis tõendatud heitkogused kasvasid 2019. aastal aeglasemalt (1 % võrreldes 2018. aastaga) ning jõudsid tasemele 68,2 miljonit tonni CO_2.

Tabelis 8 on esitatud kokkuvõte lennundussektori tõendatud heitkogustest, tasuta eraldamistest ja enampakkumiste mahtudest alates 3. etapi algusest.

Tabel 8. Tõendatud heitkogused ja LHÜde eraldamine lennundussektorile (miljonites)

Aasta	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tõendatud heitkogused (miljonit CO_2-ekvivalenttonni)	53,5	54,8	57,1	61,5	64,4	67,5	68,2	
Tõendatud heitkoguste muutus võrreldes aastaga x – 1		2,5 %	4,1 %	7,7 %	4,8 %	4,8 %	1 %	
Tasuta eraldamine (EL 27 + Ühendkuningriik + EMP)[65]	32,4	32,4	32,1	32,0	33,1	31,3	31,3[66]	31,2
Tasuta eraldamine uute osalejate ja kiiresti kasvavate käitajate erireservist	0	0	0	0	1,1	1,1	1,1	0,9
Enampakkumisel müüdud LHÜde kogus	0	9,3	16,4	6,0	4,7	5,6	5,5	3,4[67]

Allikad: ELi tehingulogi, kliimameetmete peadirektoraat, EEX

Ajavahemikul 2013–2015 enampakkumisel müüdud lennunduse LHÜde mahud peegeldavad kaasseadusandja 2013. aasta otsust „aeg maha võtta“[68] ja piirata kliimakohustuste täitmine üksnes EMP-siseste lendudega. Lennundussektoris lükati nõuete täitmist edasi 2012. ja 2013. aastal. Seega müüdi 2012. aasta edasilükatud LHÜde mahud enampakkumisel 2014. aastal, samas kui 2013. ja 2014. aasta heitkogustega seoses täideti nõuded 2015. aasta jaanuarist aprillini.

Lennundussektori lisamine ELi HKSi avaldas suurt mõju süsteemi kui terviku keskkonnatoimele. 3. etapis tagastasid õhusõidukikäitajad kuni 2019. aastani 296 miljonit

[65] Nendes arvudes ei ole võetud arvesse kõiki tegevuse lõpetanud õhusõidukikäitajaid ja tasuta LHÜsid erireservist.
[66] Tegevuse lõpetamise tõttu esitamata jäänud arvandmeid arvesse võttes oleks 2019. aastal eraldatud tegelik kogus esitatud näitajast 1,4 miljoni võrra väiksem. Ühendkuningriigile LHÜde eraldamine (4,31 miljonit LHÜd 2019. aastaks eraldatud üldkogusest), mis komisjoni poolt ELi HKSi keskkonnaalase terviklikkuse tagamiseks võetud kaitsemeetmete tõttu 2019. aastal peatati, taastati 2020. aastal.
[67] 2020. aasta juuni lõpuni.
[68] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. aprilli 2013. aasta otsus nr 377/2013/EL ajutise erandi tegemise kohta direktiivist 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem (EMPs kohaldatav tekst) (ELT L 113, 25.4.2013, lk 1).

lennunduse LHÜd ja 127 miljonit üldist LHÜd; viimane näitaja kajastab lennundussektori panust ELi HKSi üldise ranguse tagamisse.

2018. aasta juunis võttis ICAO vastu CORSIA standardid ja soovituslikud tavad,[69] mis koos rakenduselementidega kirjeldavad üksikasjalikult süsteemi toimimist. Toetades CORSIA standardite ja soovituslike tavade ametlikku vastuvõtmist ICAOs, järgisid EL ja selle liikmesriigid ICAO menetlusi, et anda teada erinevustest asjakohaste ELi õigusaktide ja CORSIA vahel[70]. ICAO ei ole veel avaldanud erinevusi muude riikide õigusaktidega.

COVID-19 suurel mõjul rahvusvahelisele lennundusele olid tagajärjed ka CORSIA-le. Eelduste kohaselt langevad lennunduse heitkogused 2020. aastal alla 40 % 2019. aasta tasemest. Seda mõju arvesse võttes esitas ülemaailmne lennundussektor, keda toetasid arvukad ICAOs osalevad riigid, eduka taotluse kasutada CORSIA katseetapis CORSIA lähtetasemena algse 2019.–2020. aasta heitkoguste keskmise asemel ainult 2019. aasta keskmist. Seeläbi on lennuettevõtjate tulevasi kompenseerimiskohustusi algselt ette nähtud lähtetasemega võrreldes oluliselt vähendatud või need tühistatud. See, kas üksnes 2019. aastal põhineva lähtetaseme kasutamist pikendatakse 2023. aastale järgnevaks ajaks, otsustatakse tulevastel aastatel.

Osana Euroopa rohelise kokkuleppe kohasest laiemast õigusaktide paketist ja tuginedes 2017. aastal muudetud ELi HKSi direktiivile,[71] koostab komisjon praegu ettepanekut muuta ELi HKSi lennundusvaldkonnas 2021. aasta juuniks. Ettepanekul on kaks eesmärki. Sellega vähendatakse õhusõidukikäitajatele tasuta eraldatavate LHÜde osakaalu, et kasvuhoonegaaside heitkoguseid veelgi vähendada. Samuti käsitletakse selles CORSIA rakendamist ELi õiguses sellisel viisil, mis oleks kooskõlas ELi 2030. aasta kliimaeesmärkidega[72]. ELi HKSi juba kokkulepitud muudatustega nähakse ette 2,2 % lineaarse vähendamisteguri laiendamine lennunduse piirmäärale alates ELi HKSi 4. etapist algusega 2021. aastal.

[69] https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Pages/SARPs-Annex-16-Volume-IV.aspx.
[70] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32018D2027.
[71] http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.350.01.0007.01.EST.
[72] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12494-Revision-of-the-EU-Emission-Trading-System-Directive-concerning-aviation-.

5. TURUJÄRELEVALVE

Finantsinstrumentide turgude muudetud direktiivi* (MiFID 2) kohaselt on LHÜd alates 3. jaanuarist 2018 liigitatud finantsinstrumentideks. See tähendab, et tavapäraste finantsturgude (mis hõlmavad CO_2-tuletisinstrumentidega kauplemist juhtivatel platvormidel või börsiväliselt) suhtes kohaldatavaid norme kohaldatakse nüüd ka CO_2-järelturul tehtavate hetketehingute suhtes (tehingud LHÜdega, mis tuleb järelturul kohe üle anda). Niisiis on see segment läbipaistvuse, investorikaitse ja usaldusväärsuse seisukohalt seatud võrdsele kohale tuletisinstrumentide turuga. Esmasturu järelevalve on ka edaspidi reguleeritud enampakkumismäärusega, välja arvatud turu kuritarvitamisega seotud küsimustes.

Kuna on viidatud MiFID 2 finantsinstrumentide määratlusele, kohaldatakse ka muid finantsturgude suhtes kohaldatavaid õigusnorme. See kehtib eelkõige turukuritarvituse määruse** kohta, mis hõlmab LHÜdega seotud tehinguid ja käitumist nii esmas- kui ka järelturul. Samuti peavad MiFIDi kohaselt litsentsitud CO_2-ühikutega kauplejad kohustuslikus korras oma klientide suhtes LHÜde järelhetketurul hoolsusmeetmeid rakendama, sest rahapesuvastases direktiivis*** on viidatud MiFID 2-le. ****

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL.

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 596/2014, mis käsitleb turukuritarvitusi (turukuritarvituse määrus) ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/6/EÜ ja komisjoni direktiivid 2003/124/EÜ, 2003/125/EÜ ja 2004/72/EÜ.

*** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ.

**** Kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed on juba kohustuslikud lubatud heitkoguste väärtpaberite tuletisinstrumentide esmas- ja järelturul.

2019. aastal jätkas kasvu nende osaliste arv, kellel on õigus ühisel enampakkumisplatvormil pakkumisi teha. Kui jaanuaris oli osalejaid 80, siis aasta lõpus, detsembris 2019, oli pakkumise tegemise õigus 86 osalisel. Suurima enampakkumistel pakkumise tegemise õigusega osaliste kategooria moodustasid jätkuvalt käitajad (ligikaudu 70 %), kellele järgnesid investeerimisühingud ja krediidiasutused (ligikaudu 20 %) ning MiFIDi nõuetest vabastatud isikud (10 %)[73].

Kehtivate turukuritarvitusi käsitlevate õigusnormide kohaselt vastutavad riikide pädevad asutused[74] turujärelevalve eest nii seoses enampakkumiste kui ka järelturuga. Euroopa

[73] Kõik andmed on võetud ühise enampakkumisplatvormi (CAP2) igakuistest aruannetest komisjonile.
[74] Üksikasjalikum teave riikide pädevate asutuste tegevuse kohta turujärelevalve valdkonnas on esitatud 2019. aasta aruandes CO_2-turu kohta (COM(2019) 557 final/2), kättesaadav aadressil https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52019DC0557R(01).

tasandil kooskõlastab nende tegevust Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA), nagu ka muude finantsinstrumentide puhul[75].

[75] Loetelu riikide pädevatest asutustest, kes on turukuritarvituse määruse kohaselt vastutavad, on kättesaadav ESMA veebisaidil. Loetelu Euroopa rahapesu andmebüroodest, kes tegelevad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise küsimustega, on kättesaadav Europoli veebisaidil.

6. HEITKOGUSTEGA SEOTUD SEIRE, ARUANDLUS JA TÕENDAMINE

ELi HKSi seire, aruandluse, tõendamise ja akrediteerimise nõuded on ühtlustatud seire- ja aruandlusmääruses* ning akrediteerimis- ja tõendamismääruses**.

ELi HKSi seiresüsteem on kavandatud n-ö algmoodulite meetodil, mis annab käitajatele palju paindlikkust kulutõhususe saavutamisel, tagades samas heite seireandmete suure usaldusväärsuse. Selleks on lubatud kasutada mitut seiremeetodit (arvutuspõhist või mõõtmistel põhinevat meetodit ning erandkorras ka varumeetodit). Käitise eraldiseisvate osade puhul võib meetodeid kombineerida. Õhusõidukikäitajate puhul on võimalik kasutada vaid arvutuspõhist meetodit, kusjuures peamine näitaja on kütusetarbimine, mis määratakse kindlaks ELi HKSiga hõlmatud lendude puhul. Seire- ja aruandlusmäärusega käitiste ja õhusõidukikäitajate jaoks kehtestatud nõue omada pädeva asutuse kinnitatud seirekava aitab ära hoida seiremeetodite meelevaldset valimist ja ajalisi erinevusi.

Akrediteerimis- ja tõendamismäärusega on 3. etapi jaoks ja hilisemaks ajaks kehtestatud kogu ELi hõlmav ühtlustatud lähenemisviis tõendajate akrediteerimiseks. Tõendajad peab akrediteerima riiklik akrediteerimisasutus, et need isikud saaksid teha tõendamistoiminguid vastavalt akrediteerimis- ja tõendamismäärusele. See ühtne akrediteerimissüsteem võimaldab tõendajatel tegutseda vastastikuse tunnustamise alusel kõigis osalevates riikides, seega kasutatakse täiel määral ära siseturu pakutavat eelist ja aidatakse tagada teenuse üldine piisav kättesaadavus.

* Komisjoni 21. juuni 2012. aasta määrus (EL) nr 601/2012 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohase kasvuhoonegaaside heite seire ja aruandluse kohta (ELT L 181, 12.7.2012, lk 30).

** Komisjoni 21. juuni 2012. aasta määrus (EL) nr 600/2012, milles käsitletakse kasvuhoonegaaside heite- ja tonnkilomeetriaruannete tõendamist ja tõendajate akrediteerimist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ (ELT L 181, 12.7.2012, lk 1).

6.1. Üldine areng

Seire- ja aruandlusmääruse ning akrediteerimis- ja tõendamismääruse rakendamisel HKSi 3. etapis saadud kogemus on näidanud, et õigusnorme on vaja veelgi täiendada, täpsustada ja lihtsustada, et edendada ühtlustamist, vähendada käitajate ja osalevate riikide halduskoormust ning veelgi parandada süsteemi tõhusust.

Seda arvesse võttes ajakohastati neid kahte määrust 2018. aastal esimest korda, et valmistuda ELi HKSi 4. etapiks ning täiustada ja lihtsustada seire-, aruandlus-, tõendamis- ja akrediteerimisprotsessi. Seire- ja aruandlusmääruse[76] ning akrediteerimis- ja

[76] Komisjoni 19. detsembri 2018. aasta rakendusmäärus (EL) 2018/2066, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohast kasvuhoonegaaside heite seiret ja aruandlust ning millega muudetakse komisjoni määrust (EL) nr 601/2012 (ELT L 334, 31.12.2018, lk 1–93).

tõendamismääruse[77] muudetud versioonid jõustusid 1. jaanuaril 2019. Töö nende teiseks ajakohastamiseks algas 2019. aasta veebruaris. Osalevate riikidega konsulteeriti seoses nende kahe määruse ajakohastamisega teatavates küsimustes, mida ei olnud võimalik esimese ajakohastamise jooksul käsitleda, näiteks uuesti sõnastatud taastuvenergia direktiivi[78] rakendamine. Seire, aruandluse, tõendamise ja akrediteerimise üldise läbivaatamise protsess peaks lõpule jõudma piisavalt aegsasti enne 4. etapi algust 2021. aastal.

Nõuetele vastavuse tagamise süsteemi tõhusus on paranenud, sest seire- ja aruandlusmäärusega võimaldati riikidel muuta elektrooniline aruandlus kohustuslikuks. Sarnaselt varasemale aastale teatasid 17 osalevat riiki, et nad kasutavad seirekavade, heitearuannete, tõendamisaruannete ja/või täiustamisaruannete jaoks elektroonilisi vorme või spetsiifilisi failivorminguid, mis vastavad komisjoni kehtestatud miinimumnõuetele. 13 osalevat riiki teatasid, et nad kasutavad ELi HKSi aruandluseks mõnd liiki automaatset IT-süsteemi.

6.2. Kasutatavad seiremeetodid

Vastavalt 2020. aastal artikli 21 alusel esitatud aruannetele kasutab enamik käitisi arvutuspõhist meetodit[79]. Teatati ainult 155 käitisest (1,5 %) (23 riigis), mis kasutavad heitkoguste pideva mõõtmise süsteeme; kõige rohkem on selliseid käitisi Saksamaal, Tšehhis ja Prantsusmaal. Ehkki riikide arv on sama mis eelnenud aastal, kasutavad seda käsitlusviisi kokkuvõttes vähem käitisi.

Vaid 13 riiki andsid teada, et 34 käitist kasutavad varumeetodit, millega on hõlmatud umbes 3,0 miljonit CO_2-ekvivalenttonni (aasta varem kasutas seda meetodit 38 käitist 11 riigis ja sellega oli hõlmatud 2,6 miljonit CO_2-ekvivalenttonni). Ühe Madalmaades asuva käitise arvele langeb 42 % kõigist varumeetodiga seoses teatatud heitkogustest.

Seire- ja aruandlusmääruse minimaalsetele vaikimisi määramistasanditele[80] vastab enamik käitistest. Vaid 90 C-kategooria käitise (võrreldes 97ga aasta varem), st 11,8 % kohta teatati, et nad kaldusid vähemalt ühe näitaja puhul kõrvale nõudest kohaldada peamiste lähtevoogude suhtes kõrgeimaid määramistasandeid. Selline kõrvalekaldumine on lubatud ainult juhul, kui käitaja tõendab, et kõrgeima määramistasandi kasutamine ei ole tehniliselt võimalik või et sellega kaasneksid ebaotstarbekad kulud. Kui need tingimused enam ei kehti, peab käitaja oma seiresüsteeme vastavalt täiustama.

[77] Komisjoni 19. detsembri 2018. aasta rakendusmäärus (EL) 2018/2067, milles käsitletakse andmete tõendamist ja tõendajate akrediteerimist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ (ELT L 334, 31.12.2018, lk 94–134).

[78] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82–209).

[79] Peamiselt sellepärast, et mõõtmistel põhineva meetodi kasutamise korral on asjakohaste kasvuhoonegaaside kontsentratsiooni pidevaks mõõtmiseks vaja märkimisväärselt ressursse ja oskusteavet, mida paljudel väiksematel käitajatel ei ole.

[80] Komisjoni määruse (EL) nr 601/2012 kohaselt peavad kõik käitajad vastama teatavatele minimaalsetele määramistasanditele, st suuremad heiteallikad peavad vastama kõrgematele määramistasanditele (nende andmekvaliteet peab olema usaldusväärsem) ning väiksemate heiteallikate suhtes kohaldatakse kulutõhususest lähtuvalt leebemaid nõudeid.

Ka näitavad 23 osalevalt riigilt saadud aruanded, et kokku 22 %-l B-kategooria käitistest on lubatud mingil määral kalduda kõrvale seire- ja aruandlusmääruse vaikenõuetest, mis on sarnane 19 %ga aasta varem ja 21 %ga üle-eelmisel aastal ning mis kinnitab kõrgeima määramistasandi nõuete täitmise stabiilsust.

6.3. Akrediteeritud tõendamine

Artikli 21 kohastes aruannetes tõendajate koguarvu ei esitata. Euroopa akrediteerimiskoostöö organisatsiooni veebisaidil on aga loetletud asjakohased riiklikud akrediteerimisasutused ja lingid nende akrediteeritud ELi HKSi tõendajate nimekirjadele[81].

Osalevate riikide tõendajate vastastikune tunnustamine toimib edukalt: 28 riiki andsid teada, et nende territooriumil tegutseb vähemalt üks välisriigi tõendaja.

Leiti, et tõendajad täidavad akrediteerimis- ja tõendamismääruse nõudeid hästi. Ükski riik ei teatanud tõendajate akrediteeringu peatamisest ega tühistamisest. Seevastu 2018. aastal oli üks peatamine, kuid mitte ühtegi tühistamist. Saksamaa teatas kuue ja Poola ühe tõendaja akrediteeringu piiramisest 2019. aastal, võrreldes 2018. aastal kahe, ühe ja kolme tõendaja akrediteeringu piiramisega, millest teatasid vastavalt Saksamaa, Prantsusmaa ja Poola. Sel aastal teatasid seitse riiki tõendajate kohta kaebuste saamisest (kolme võrra vähem kui aasta varem). Kaebuste koguarv (66) on 7 % väiksem. Aruannete esitamise ajal oli 71 % saadud kaebuste kohta tehtud märge, et need on lahendatud (aasta varem oli see näitaja 93 %). Kaheksa riiki teatasid tõendajate mittevastavuse tuvastamisest riiklike akrediteerimisasutuste ja pädevate asutuste teabevahetuse käigus (aasta varem oli neid riike kümme).

7. HALDUSKORRALDUSE ÜLEVAADE

ELi HKSis osalevad riigid kasutavad eri lähenemisviise seoses süsteemi rakendamise eest vastutavate pädevate asutustega. Mõnes riigis on rakendamisse kaasatud mitu kohalikku asutust, samas kui teistes on otsustatud palju tsentraliseerituma lähenemisviisi kasuks.

Vastavalt 2020. aastal artikli 21 kohaselt esitatud aruannetele osales ELi HKSi rakendamises keskmiselt neli pädevat asutust riigi kohta[82]. Seoses asutustevahelise koordineerimisega teatati selliste erinevate vahendite kasutamisest nagu seirekavade keskset haldamist käsitlevad õigusaktid (14 riigis), keskse pädeva asutuse siduvad juhised ja suunised kohalikele asutustele (10 riigis) ning asutustevahelised regulaarsed töörühmad või koosolekud (13 riigis). Seitse riiki (CY, IE, IS, IT, LI, LU ja MT) märkisid, et selliseid vahendeid pole kehtestatud.

[81] Euroopa akrediteerimiskoostöö organisatsiooni loetelu ELi HKSi tõendajaid akrediteerivate riiklike akrediteerimisasutuste kontaktandmetest: https://european-accreditation.org/national-accreditation-bodies-having-successfully-undergone-peer-evaluation-by-ea/.

[82] Mõnel juhul võivad riigid olla teatanud mitmest piirkondlikust/kohalikust asutusest kui ühest pädevast asutusest.

Seoses lubade väljastamise ja seirekavade kinnitamise eest võetavate haldustasudega andsid 2020. aastal 13 riiki (sama mis eelmisel aastal) teada, et nad ei küsi käitiste käitajatelt mingeid tasusid (CY, DE, EE, EL, IE, LI, LT, LU, LV, MT, NL, SE, SK). Õhusõidukikäitajad ei pea tasusid maksma 15 riigis (BE, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, LI, LT, LU, LV, MT, NL, SE, SK). Tasud on riikide ja teenuste liikide lõikes väga erinevad, ulatudes 5 eurost 7 283,17 euroni loa väljastamise ja seirekava kinnitamise eest käitiste puhul ning 2,19 eurost 2 400 euroni sama teenuse eest lennuettevõtjate puhul.

Üldiselt on osalevate riikide halduskorraldus HKSi valdkonnas suuresti tõhus. Teabe ja parimate tavade vahetamist, muu hulgas ELi HKSi nõuete järgimise foorumi tegevuse ja iga-aastase ELi HKSi nõuete järgimise konverentsi kaudu, tuleks jätkuvalt parandada ja julgustada.

8. NÕUETE TÄITMINE JA SELLE TAGAMINE

ELi HKSi direktiiviga on ülemäärase heite eest ette nähtud rahatrahv 100 eurot (indekseeritud inflatsiooniga) iga õhku paisatud CO_2-tonni kohta, mille eest ei ole LHÜsid tähtajaks tagastatud, samuti nõutakse selliste heitkoguste eest LHÜde tagastamist. Muid karistusi kohaldatakse ELi HKSi rakendamise rikkumise korral vastavalt asjaomase riigi eeskirjadele.

2019. aasta nõuete täitmise tsükli puhul püsis ELi HKSi nõuete täitmise määr hoolimata COVID-19 kriisist tingitud keerulisest majandusolukorrast väga kõrge: enamik käitajaid, kelle arvele langeb üle 99 % paiksete käitiste heitkoguseid, täitsid oma juriidilised kohustused märtsis ja aprillis 2020. Käitised, mille puhul olid nõuded täitmata, olid üldjuhul väikesed. Teavet esitas ja nõuded täitis ligikaudu 500 õhusõidukikäitajat, nende hulgas üle 100 äriliseks lennutranspordiks kasutatavate õhusõidukite käitajat, kes asuvad väljaspool ELi, kuid korraldavad lende EMPs. Käitajad, kes nõudeid ei täitnud, olid üldjuhul väikesed või lõpetasid 2018. aastal tegevuse.

Pädevad asutused jätkavad iga-aastaste heitearuannete nõuetelevastavuse eri viisidel kontrollimist. Vastavalt 2020. aastal artikli 21 kohaselt esitatud aruannetele kontrollivad kõik osalevad riigid[83] käitiste kohta esitatud iga-aastaste heitearuannete täielikkust (100 % aruannetest, välja arvatud BE – 31 %, ES – 94 % ja FR – 95 %) ning enamik riike kontrollib õhusõidukikäitajate aruandeid (kõik peale Ungari ja Läti, kus mõlemas on kaks õhusõidukikäitajat, ja Liechtensteini, kus õhusõidukikäitajaid ei ole). Lisaks nähtub aruannetest, et käitiste puhul kontrollivad riigid keskmiselt ligikaudu 83 % aruannete kooskõla seirekavadega (lennundusvaldkonna aruannete puhul 91 %) ja ligikaudu 70 % aruannete vastavust LHÜde eraldamist käsitlevatele andmetele. 23 riiki teatasid, et nad

[83] Itaalia ei vastanud 2020. aastal esitatud aruandes asjaomasele küsimusele, seepärast kasutati selle riigi kohta ligilähedase tulemuse esitamiseks eelmise aasta andmeid.

teevad käitiste puhul ristkontrolle muude andmetega võrdlemiseks, ja 24 riiki teeb seda õhusõidukikäitajate puhul.

12 riigi pädevad asutused andsid puuduvate andmetega seoses konservatiivse hinnangu 101 käitise kohta (ligikaudu 1 % kõigist käitistest), mis on peaaegu kaks korda rohkem kui eelmisel kolmel aastal. See kasv paistab tulevat suuremast arvust konservatiivsetest hinnangutest Madalmaades (2019. aastal puudutas see 51 käitist võrreldes 11ga 2018. aastal), sest seires esinenud vigade kohta saadi rohkem teateid kui varasematel aastatel. Seonduvad heitkogused olid 2019. aastal 61,0 miljonit tonni CO_2 (2018. aastal 11,2 miljonit tonni CO_2), mis moodustab ligikaudu 4 % koguheitest (võrreldes 0,7 %ga 2018. aastal). Konservatiivse hinnangu andmise kõige tavalisemad põhjused olid heitearuanded, mis ei olnud täielikult kooskõlas seire- ja aruandlusmääruse nõuetega, ja heitearuannete 31. märtsiks esitamata jätmine.

Puuduvate andmetega seotud konservatiivsetest hinnangutest lennundussektoris teatasid seitse riiki 33 õhusõidukikäitaja kohta (5,4 % kõigist käitajatest) ja 1,6 % kohta lennunduse heitkogustest.

Pädevate asutuste kontrollid on endiselt olulised tõendajate töö täiendamiseks. 2019. aasta kohta kinnitasid kõik riigid, et nad teevad käitiste puhul täiendavaid kontrolle. Enamik riike teatas, et nad teevad sama ka õhusõidukikäitajate puhul (kõik peale HU, IT, LI ja LV). Enamik riike (kõik peale EL, IT, LU ja MT) teatas, et nad tegid 2019. aastal kohapealseid kontrolle käitistes, ja peaaegu pooled riigid teatasid kohapealsetest kontrollidest lennunduses (kõik peale BG, CY, CZ, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IT, LI, LT, LU, LV, MT, NO, PT ja UK).

2019. aastal teatasid kaheksa riiki 25 käitisele ülemääraste heitkoguste trahvi määramisest (DE 1, DK 2, ES 1, IT 4, PL 2, PT 1, RO 7 ja UK 7). Lennundussektoris teatati ülemääraste heitkoguste trahvi määramisest 34 õhusõidukikäitajale (CY 1, DE 3, ES 4, IT 3, PT 11 ja UK 12).

Karistuste määramist (lisaks ülemääraste heitkoguste trahvidele) kinnitas 2019. aastal kuus riiki. Ühestki vabadusekaotuslikust karistusest ei teatatud, küll aga teatati trahvidest, ettekirjutustest ja hoiatustest, mis on tehtud või mida ei ole veel tehtud (nt poolelioleva kohtumenetluse tõttu) ning mille rahaline koguväärtus on 7,8 miljonit eurot (sellest 0,15 miljonit eurot lennunduses).

2019. aasta kohta teatatud levinuimad rikkumised olid tõendatud iga-aastase heitearuande tähtajaks esitamata jätmine, käitise tootmisvõimsuse, tootmistaseme või käitamisega seotud kavandatud või tegelikest muudatustest õigel ajal teatamata jätmine ning kinnitatud seirekava ja määruse (EL) nr 601/2012 kohase seire tegemata jätmine.

Nagu eelmisel aastal märgitud, toimus 2018. ja 2019. aastal viies ELi HKSi nõuete täitmise tsükli hindamine, mille eesmärk oli tuvastada ELi HKSi nõuete täitmisega seotud probleeme osalevates riikides ning toetada riike seoses ELi HKSi parema rakendamisega. 2020. aastal viidi hindamine lõpule ja tulemuste kohta avaldati tehniline aruanne[84].

[84] https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/monitoring/docs/report_5th_compliance_en.pdf.

Aruandes järeldatakse, et kuigi seirekavade kinnitamise, iga-aastaste heitearuannete ja tõendamisaruannete läbivaatamise ning kontrollide kvaliteet ja tõhusus on tänu nii komisjoni pakutud vormide ja IT-süsteemide ulatuslikumale kasutamisele kui ka pädevate asutuste tõhusamatele menetlustele paranenud, tekib seire, aruandluse ja tõendamise teatavates valdkondades jätkuvalt tõlgendamisprobleeme, mida aitaks lahendada sihipärane koolitus või vajadustele kohandatud suunised.

Liikmesriikidepoolse rakendamise puhul esineb erinevusi peamiselt iga-aastaste heitearuannete ja tõendamisaruannete läbivaatamises ning tõendamise, kontrollimenetluste ja nõuete täitmise tagamise käigus kindlaks tehtud probleemide suhtes järelmeetmete võtmises. Kuigi tundub, et need erinevused ei kahjusta seire-, aruandlus- ja tõendamissüsteemi usaldusväärsust, saaks teatavaid valdkondi, nagu piiriülene teabevahetus, parandussoovituste järgimine ja kontrollimenetlused, ELi tasandil täiustada. Liikmesriikide parandussoovitused on esitatud kohandatud tegevuskavades.

Pärast määruste muudatuste kohaldamise algust saab mõne analüüsis kindlaks tehtud valdkonna tõenäoliselt parandatud. Rakendamist võivad aidata veelgi parandada suunisdokumentide ja vormide kohandatud ajakohastused ning liikmesriikide tegevuskavades loetletud soovituste järgimine. Asjaomased konkreetsed soovitused on esitatud tehnilises aruandes ja liikmesriikide tegevuskavades.

9. JÄRELDUSED JA VÄLJAVAATED

2019. aastal toimus ELi HKSiga hõlmatud käitiste kasvuhoonegaaside heitkoguste ajalooline, 9,1 % vähenemine (võrreldes 2018. aastaga). See tulenes peamiselt heitkoguste peaaegu 15 % vähenemisest elektri- ja soojusenergia tootmises, kus laialdaselt kasutati taastuvaid energiaallikaid, võeti üha ulatuslikumalt kasutusele maagaas ja vähendati kivisöe kasutamist ligikaudu 19 %. Ka tööstuse heitkoguste vähemine oli 3. etapis seni suurim – ligi 2 %. Lennunduse tõendatud heitkogused jätkasid aga kasvu, kuigi palju vähemal määral kui eelmistel aastatel (1 % rohkem kui 2018. aastal).

Jätkuvalt annavad positiivseid tulemusi viimastel aastatel kokku lepitud õigusaktide muudatused, mille eesmärk on tugevdada HKSi ja lahendada LHÜde ülepakkumise probleem. 2020. aasta mais avaldati neljandat korda turustabiilsusreservi ülejäägi näitaja, mille kohaselt on ülejääk kahanenud ligikaudu 1,39 miljardi LHÜni. Ülejäägi ja 4. etapi jaoks muudetud ELi HKSi õigusaktide põhjal vähendati 2020. aasta enampakkumiste mahtu ligi 40 % (ligikaudu 375 miljoni LHÜ) võrra. Sarnaselt vähendatakse 2021. aasta enampakkumiste mahtu.

Hoolimata COVID-19 kriisist tingitud keerulisest majandusolukorrast tööstuses ja lennunduses püsis CO_2 hinnasignaal 2019. aasta jaanuarist kuni 2020. aasta juuni lõpuni stabiilne, välja arvatud lühiajaline kõikumine märtsis-aprillis. ELi HKSi kaudu enampakkumiste teel 2012. aastast kuni 30. juunini 2020 teenitud kogutulu ületas 57 miljardit eurot; 2019. aastal teenisid liikmesriigid tulu kokku üle 14 miljardi euro ja 2020. aasta

esimeses pooles 7,9 miljardit eurot. Liikmesriigid kasutavad suure osa sellest tulust kliimameetmeteks.

Peale selle oli ELi HKSi nõuete täitmise määr hoolimata erandlikust olukorrast 2020. aastal jätkuvalt väga kõrge: enamik käitajaid, kelle arvele langeb üle 99 % paiksete käitiste heitkoguseid, täitis oma juriidilised kohustused. Nii paiksete käitiste kui ka õhusõidukikäitajate puhul olid need käitajad, kes nõudeid ei täitnud, üldjuhul väikesed. ELi HKSi ülesehitus püsis tugevana ja liikmesriikide halduskorraldus osutus tõhusaks.

Tulevastel aastatel võidakse ELi HKSi kohaldamisala ja lennundust käsitlevaid nõudeid Euroopa rohelise kokkuleppe kohase laiema õigusaktide paketi osana sisuliselt muuta, et selle abil oleks võimalik täita ELi kõrgemaid kliimaeesmärke. 2021. aasta on ELi HKSi 4. etapi esimene rakendamisaasta. Järgmises CO_2-turgu käsitlevas aruandes, mis on kavas avaldada 2021. aasta lõpus, antakse ülevaade kogu ELi HKSi rakendamisest 3. etapis. Samuti vaadeldakse selles esimest korda ELi HKSi toimimist 4. etapis.

LISA

1. liide

Tabel 1.1. Elektrienergiasektori ajakohastamiseks eraldatud tasuta LHÜde arv[85]

Liikmesriik	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
BG	11 009 416	9 779 243	8 259 680	6 593 238	3 812 436	2 471 297	1 948 441
CY	2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420	1 259 538	935 657	575 789
CZ	25 285 353	22 383 398	20 623 005	15 831 329	11 681 994	7 661 840	3 830 905
EE	5 135 166	4 401 568	3 667 975	2 934 380	2 055 614	38 939	19 471
HU[86]	7 047 255	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
LT	322 449	297 113	269 475	237 230	200 379	158 922	94 432
PL[87]	65 992 703	52 920 889	43 594 320	31 621 148	21 752 908	31 942 281	16 912 108
RO	15 748 011	8 591 461	9 210 797	7 189 961	6 222 255	3 778 439	1 723 016
Kokku	133 059 430	100 568 867	87 532 554	65 990 706	46 985 124	46 987 375	25 104 162

Allikas: kliimameetmete peadirektoraat

Tabel 1.2. Maksimaalne arv LHÜsid, mis eraldatakse aastas tasuta elektri- ja soojusenergia tootmise sektorile täieliku enampakkumise põhimõttest tehtava erandi alusel

Liikmesriik	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Kokku
BG	13 542 000	11 607 428	9 672 857	7 738 286	5 803 714	3 869 143	1 934 571	54 167 999
CY	2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420	1 259 538	935 657	575 789	10 975 978
CZ	26 916 667	23 071 429	19 226 191	15 380 953	11 535 714	7 690 476	3 845 238	107 666 668
EE	5 288 827	4 533 280	3 777 733	3 022 187	2 266 640	1 511 093	755 547	21 155 307
HU	7 047 255	0	0	0	0	0	0	7 047 255
LT	582 373	536 615	486 698	428 460	361 903	287 027	170 552	2 853 628
PL	77 816 756	72 258 416	66 700 076	60 030 069	52 248 393	43 355 049	32 238 370	404 647 129
RO	17 852 479	15 302 125	12 751 771	10 201 417	7 651 063	5 100 708	2 550 354	71 409 917
Kokku	151 565 434	129 504 488	114 522 628	98 384 792	81 126 965	62 749 153	42 070 421	679 923 881

Allikas: kliimameetmete peadirektoraat

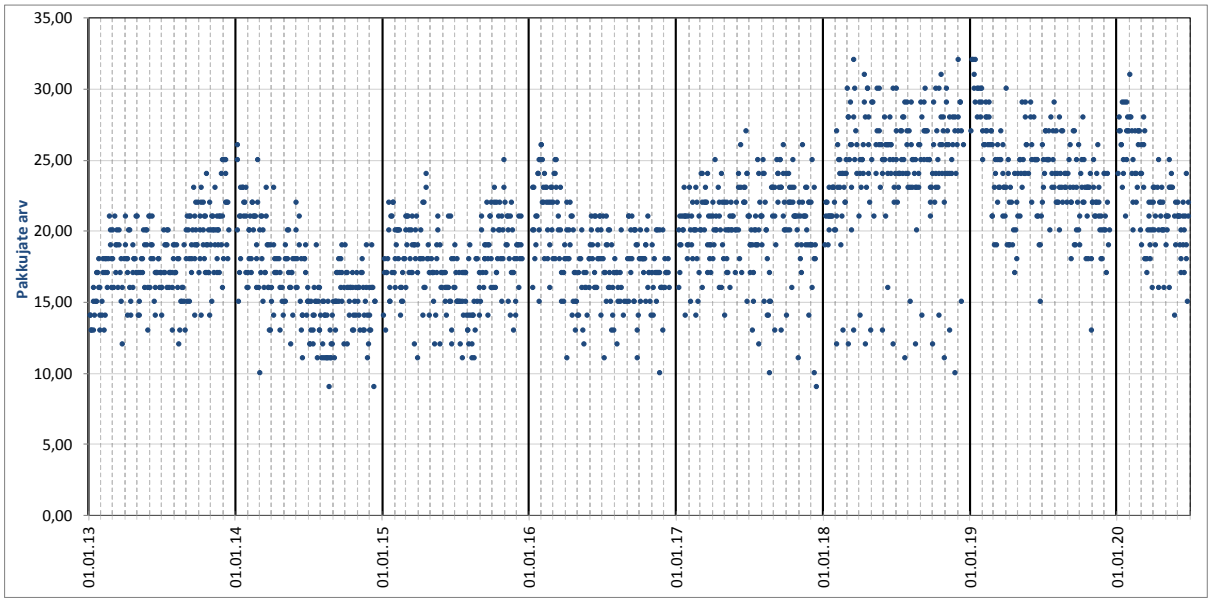
[85] Selles tabelis loetletud artikli 10c kohaste LHÜde arv võib sisaldada varasemate aastate eest viitega välja antud LHÜsid. Sel juhul on asjaomased kogused aastate kaupa kajastatud ELi tehingulogis.
[86] Ungari kasutas artikli 10c kohast erandit ainult 2013. aastal.
[87] Poola kohta esitatakse eraldatud LHÜde lõplik arv järgmise aasta aruandes pärast kõikide eraldamistaotluste menetlemise lõpuleviimist.

Tabel 1.3. Artikli 10c erandi kohased tasuta LHÜd, mis on jäänud kasutamata ning mis on 2013.–2021. aastal enampakkumisel müüdud või kavatsetakse enampakkumisel müüa[88]

Liikmesriik	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BG	5 444 169	1 461 360	920 823	604 908	1 386 372	0	476 621
CY	0	0	0	0	0	0	0
CZ	0	90 694	77 741	66 740	54 550	80 295	0
EE	0	188 682	134 897	1 767 499	761 088	50 026	0
LT	259 924	0	456 725	191 229	161 522	128 105	76 120
PL	1 196	0	7 491	0	55 800 000	49 520 000	34 501 299[89]
RO	2 104 468	6 710 664	3 540 974	3 011 456	0	0	827 338
HU	0	0	0	0	0	0	0

2. liide

Joonis 2.1. Pakkujate arv üldiste LHÜde enampakkumistel alates 2013. aastast kuni 30. juunini 2020

Allikas: EEX

- Pakkujate arv

[88] 2013. ja 2014. aastal ei müüdud enampakkumisel ühtegi artikli 10c kohast kasutamata LHÜd.
[89] Poola kohta esitatakse lõplikud andmed järgmise aasta aruandes pärast kõikide eraldamistaotluste menetlemise lõpuleviimist.

Tabel 2.1. Liikmesriikide ja Ühendkuningriigi poolt LHÜde enampakkumistel saadud tulu 2012. aastast kuni 30. juunini 2020 (miljonites eurodes)[90]

	2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Üldine (varajased enampakkumised)	Lennundus (varajased enampakkumised)	Üldine	Lennundus	Üldine	Lennundus	Üldine	Lennundus	Üldine	Lennundus	Üldine	Lennundus	Üldine	Lennundus	Üldine	Lennundus	Üldine	Lennundus
AT	11,05	0,00	55,75	0,00	52,17	1,18	76,24	2,36	58,81	0,65	78,74	0,69	208,20	2,16	180,94	2,89	82,07	1,50
BE	0,00	0,00	114,99	0,00	95,03	2,05	138,96	2,69	107,14	0,74	143,52	0,79	379,00	2,47	353,47	3,30	160,28	1,70
BG	22,14	0,00	52,63	0,00	36,19	0,22	120,91	0,91	85,08	0,25	130,15	0,27	367,34	0,83	439,19	1,11	205,96	0,58
CY	1,58	0,00	0,35	0,00	0,43	0,30	0,00	1,42	0,00	0,39	6,15	0,41	24,66	1,30	24,4	1,74	17,03	0,91
HR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	86,40	0,49	20,09	0,16	26,97	0,18	70,96	0,55	71,97	0,74	32,52	0,37
CZ	0,00	0,00	0,00	0,00	55,24	0,47	110,30	1,20	117,63	0,33	199,43	0,35	583,33	1,10	628,94	1,46	329,84	0,75
DE	166,18	17,52	791,25	0,00	749,97	0,00	1093,31	16,87	845,74	4,65	1141,74	5,07	2565,34	16,31	3146,14	17,89	1149,91	0,00
DK	1,07	0,00	56,06	0,00	46,93	1,16	68,64	2,71	52,93	0,74	70,93	0,79	187,32	2,48	162,78	3,31	73,56	1,70
EE	0,00	0,00	18,07	0,00	7,41	0,04	21,13	0,15	23,57	0,04	39,31	0,05	139,89	0,14	142,65	0,20	65,81	0,08
EL	14,84	0,00	147,64	0,00	129,97	1,10	190,17	4,99	146,68	1,37	196,57	1,46	518,96	4,57	503,34	6,11	229,19	3,16
ES	68,53	0,00	346,11	0,00	323,53	6,56	473,20	16,32	364,97	4,48	488,78	4,77	1291,07	14,97	1225,22	19,97	555,93	10,31
FI	13,28	0,00	66,97	0,00	62,68	0,81	91,64	2,13	70,63	0,58	94,64	0,62	249,84	1,96	217,35	2,60	98,33	1,33
FR	43,46	0,00	219,25	0,00	205,29	10,05	299,94	12,18	231,34	3,35	309,85	3,55	818,40	11,16	711,64	14,89	322,10	7,69
HU	3,99	0,00	34,59	0,00	56,21	0,29	82,28	0,99	63,43	0,27	84,94	0,29	224,48	0,91	226,8	1,21	102,98	0,62
IE	0,00	0,00	41,68	0,00	35,11	0,87	51,32	2,15	39,54	0,59	52,93	0,63	140,10	1,97	121,64	2,62	54,97	1,37
IT	76,50	0,00	385,98	0,00	361,25	5,24	528,00	14,41	407,23	3,96	545,44	4,21	1 440,10	13,22	1 271,35	17,64	576,06	9,11
LT	3,29	0,00	19,98	0,00	17,28	0,06	28,13	0,29	20,76	0,08	31,43	0,09	80,11	0,25	83,69	0,35	39,49	0,17

[90] Allikas: EEX

LU	0,74	0,00	4,97	0,00	4,52	0,63	6,62	0,22	5,08	0,06	6,81	0,07	18,09	0,20	16,79	0,28	7,74	0,17
LV	2,13	0,00	10,79	0,00	10,08	0,14	14,76	0,53	11,36	0,15	15,24	0,15	40,20	0,49	41,92	0,66	18,58	0,33
MT	0,27	0,00	4,47	0,00	3,81	0,10	5,62	0,57	4,30	0,16	5,78	0,17	15,19	0,52	15,21	0,71	6,97	0,37
NL	25,61	0,00	134,24	0,00	125,63	5,47	183,57	3,68	141,59	1,01	189,63	1,07	500,84	3,37	435,64	4,50	197,44	2,33
PL	0,00	0,00	244,02	0,00	78,01	0,00	129,84	2,98	135,57	0,58	505,31	0,69	1 209,98	1,59	2 545,94	2,89	1 384,13	4,38
PT	10,65	0,00	72,78	0,00	65,82	1,27	96,32	2,89	74,29	0,79	99,50	0,85	262,96	2,65	253,58	3,53	115,37	1,83
RO	39,71	0,00	122,74	0,00	97,57	0,32	193,62	1,60	193,56	0,44	260,29	0,47	717,64	1,45	747,87	1,95	369,33	1,00
SE	7,07	0,00	35,67	0,00	33,34	1,02	48,79	3,63	37,61	1,00	50,45	1,06	132,98	3,34	124,1	4,43	56,52	2,29
SI	3,51	0,00	17,74	0,00	16,59	0,05	24,28	0,14	18,70	0,04	25,05	0,04	66,19	0,12	65,14	0,16	29,42	0,08
SK	12,19	0,00	61,70	0,00	57,59	0,04	84,31	0,20	64,99	0,06	87,01	0,06	229,74	0,18	244,47	0,24	111,50	0,12
UK	75,74	0,00	409,63	0,00	387,42	14,08	567,72	18,54	418,96	5,37	604,02	5,30	1607,32	0,00	0	0	1043,32	0,83
KOKKU	**603,52**	**17,53**	**3 550,73**	**0,00**	**3 115,11**	**53,53**	**4 815,97**	**117,26**	**3 761,57**	**32,28**	**5 490,60**	**34,14**	**14 090,23**	**90,27**	**14 002,17**	**117,37**	**7 436,36**	**55,11**

Tabel 2.2. EMP riikide poolt LHÜde enampakkumistel saadud tulu 2019. aastast kuni 30. juunini 2020 (miljonites eurodes)[91]

	2019		2020	
	Üldine	**Lennundus**	**Üldine**	**Lennundus**
IS	23,91	1,86	16,26	1,66
LI	0,52	0	0,47	0,00
NO	476,78	18,24	332,17	15,84
KOKKU	**501,21**	**20,1**	**348,90**	**17,51**

3. liide

Tabel 3.1. Rahvusvaheliste ühikute vahetamise kokkuvõte 2020. aasta juuni seisuga[92]

2020. aasta juuni lõpu seisuga vahetatud rahvusvahelised ühikud	**miljonites**	**protsentides**	**2020. aasta juuni lõpu seisuga vahetatud rahvusvahelised ühikud**	**miljonites**	**protsentides**
THVd	**288,86**	**60,06 %**	**HVÜd**	**192,07**	**39,94 %**
Hiina	213,31	73,85	Ukraina	147,69	76,89 %
India	20,30	7,03	Venemaa	32,06	16,69 %
Usbekistan	10,17	3,52	Poola	2,82	1,46 %
Brasiilia	6,00	2,08	Saksamaa	1,65	0,85 %
Vietnam	3,71	1,28	Prantsusmaa	1,24	0,64 %
Tšiili	3,21	1,11	Bulgaaria	0,50	0,26 %
Mehhiko	3,17	1,10	Muud	6,11	3,21 %
Korea	2,93	1,01			
Muud	26,06	9,02			
THVd JA HVÜd KOKKU	**480,94**	**100 %**			

Allikas: ELi tehingulogi

[91] Allikas: EEX

[92] Ühendkuningriigiga toimuv rahvusvaheliste ühikute vahetamine, mis ELi HKSi keskkonnaalase terviklikkuse tagamiseks võetud kaitsemeetmete tõttu 2019. aastal peatati, taastati 2020. aastal.

Tabel 3.2. Rahvusvaheliste ühikute vahetamise kokkuvõte 2020. aasta juuni seisuga käitiste liikide kaupa

2020. aasta juuni lõpu seisuga vahetatud rahvusvahelised ühikud	THVd miljonites	HVÜd miljonites
Paiksed käitised	282,54	191,25
Lennuettevõtjad	6,32	0,82
KOKKU	**288,86**	**192,07**

Allikas: ELi tehingulogi

4. liide

Tabel 4.1. HKSi kuuluvate käitiste tõendatud heitkogused (muu kui CO_2-heide) kasvuhoonegaaside kaupa, 2013–2019 (miljonites tonnides)[93]

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
PFCd	0.40	0.74	0.58	0.64	0.51	0.64	0.57
N_2O	2.48	5.48	5.31	4.62	4.92	4.108	3.68

Allikas: ELi tehingulogi

5. liide

Tabel 5.1. Valik ELi HKSi toimimisega seotud Euroopa Liidu Kohtu otsustest 2019. aasta juulist kuni 2020. aasta juunini

Kohtuasja number	Asjaomased õigusaktid	Pooled	Kohtuasja taust	Kuupäev	Kohtu järeldus
Kohtuasi C- 189/19	Komisjoni otsus 2011/278/EL	Spenner GmbH & Co. KG *vs.* DE	Spenner GmbH soovis saada HKSi 3. etapiks (2013–2020) rohkem tasuta LHÜsid, väites, et Saksamaa pädev asutus ei eraldanud talle tasuta LHÜsid piisavalt, sest oli valesti tõlgendanud komisjoni otsust 2011/278/EL, eriti selle artiklit 9, mis käsitleb varasemat tootmistaset.	14.5.2020	Kohus otsustas, et otsuse 2011/278/EL artikli 9 lõiget 9 ei kohaldata tegevkäitise võimsuse olulisele suurenemisele, mis leidis aset enne võrdlusperioodi, mis määratakse kindlaks kooskõlas nimetatud otsuse artikli 9 lõikega 1, ning et otsuse 2011/278/EL artikli 9 lõikega 1 ei kohustata pädevat asutust

[93] Osa käitiste puhul ei pruugi N_2O- või PFCde heide olla liidu registris eraldi esitatud; selle asemel on esitatud koguheide CO_2-ekvivalenttonnides. Tabelis esitatud andmed kajastavad heiteandmeid, mis on liidu registris kasvuhoonegaaside kaupa kättesaadavad. Alates 2. etapist (2008. aastast) hakkas osa liikmesriike ELi HKSis N_2O-heidet vabatahtlikult kajastama ning alates 3. etapist (2013. aastast) muutus selle ja PFCde heite kajastamine kohustuslikuks.

					ise kindlaks määrama võrdlusperioodi, mis on asjakohane käitise varasema tootmistaseme hindamiseks.
Kohtuasi C- 113/19	Direktiiv 2003/87/EÜ, Euroopa Liidu põhiõiguste harta	Luxaviation SA *vs.* Luksemburgi keskkonnaminister	Luxaviation arvas, et oli 2016. aastal viinud lõpule LHÜde tagastamise menetluse, kuid keskkonnaministeeriumi väitel ei olnud see nii. 2016. aasta juunis teatas keskkonnaminister Luxaviatonile, et viimane ei olnud LHÜsid ettenähtud ajaks, s.o enne kõnealuse aasta 30. aprilli tagastanud. Määrati trahv ja Luxaviationi nimi avaldati keskkonnaameti veebisaidil.	26.3.2020	Kohus otsustas, et Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitega 20 ja 47 ning artikli 49 lõikega 3 ei välistata võimalust, et liikmesriigi kohus saab HKSi direktiivi kohast kindlamääralist trahvi muuta, et harta artiklit 41 ei kohaldata küsimuse suhtes, kas liikmesriikidel on kohustus või võimalus väljastada heausksetele käitajatele hoiatusi või meeldetuletusi, ning et õiguspärase ootuse kaitse põhimõttega ei välistata direktiivi 2003/87/EÜ artikli 16 lõikega 3 ette nähtud trahvi määramist olukorras, kus pädevad asutused ei ole käitajat enne tagastamistähtaja möödumist hoiatanud.

6. liide

Tabel 6.1. ELi HKSi 4. etapi rakendamise seis

Meede	Eesmärk	Õigusakti liik	Kavandatav vastuvõtmise aeg
Kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite loetelu aastateks 2021–2030	Kehtestada ELi HKSi 4. etapiks uus kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite loetelu vastavalt kriteeriumitele, mille järgi määratakse kindlaks olulise kasvuhoonegaaside heite ülekandumise riskiga sektorid.	Komisjoni delegeeritud otsus	Vastu võetud 15. veebruaril 2019 ja avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas* 8. mail 2019[94]
LHÜde tasuta eraldamise reeglite läbivaatamine aastateks 2021–2030	Vaadata läbi komisjoni otsus 2011/278/EL, millega määratakse kindlaks kogu liitu hõlmavad üleminekureeglid LHÜde tasuta eraldamiseks ühtlustatud viisil, et kohandada seda 4. etapi jaoks kehtestatud uuele õigusraamistikule.	Komisjoni delegeeritud määrus	Vastu võetud 19. detsembril 2018 ja avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas* 27. veebruaril 2019[95]
LHÜde tasuta eraldamise	Määrata kindlaks käitistele LHÜde tasuta eraldamise ulatuse kohandamise kord	Komisjoni rakendusmäärus	Vastu võetud 31. oktoobril 2019 ja

[94]https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:120:FULL&from=EN.
[95]https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0331&from=EN.

kohandamine tootmistaseme muutmise korral	olukordadeks, kus tootmistase on suurenenud või vähenenud rohkem kui 15 % kahe aasta keskmise näitaja põhjal.		avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas* 4. novembril 2019[96]
LHÜde tasuta eraldamise võrdlusväärtuste ajakohastamine ajavahemikuks 2021–2025	Määrata kindlaks ajakohastatud võrdlusalused ajavahemikuks 2021–2025, lähtudes andmetest, mille liikmesriigid esitasid 2016. ja 2017. aasta kohta 30. septembriks 2019.	Komisjoni rakendusmäärus	2020
Innovatsioonifondi loomine	Määrata kindlaks innovatsioonifondi toimimise reeglid, sealhulgas valikumenetlus ja -kriteeriumid.	Komisjoni delegeeritud määrus	Vastu võetud 26. veebruaril 2019 ja avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas* 28. mail 2019[97]
Moderniseerimisfondi loomine	Määrata kindlaks moderniseerimisfondi toimimise reeglid.	Komisjoni rakendusmäärus	Vastu võetud 9. juulil 2020 ja avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas* 10. juulil 2020[98]
Määruse (EL) nr 389/2013 (registrimäärus) läbivaatamine	Kehtestada liidu registrile 4. etapi jaoks nõuded, mille sisuks on LHÜde väljastamise, omamise, ülekandmise ja tühistamise jälgimiseks vajalikke ühiseid andmeelemente sisaldavad standarditud elektroonilised andmebaasid ning üldsuse juurdepääsu ja konfidentsiaalsuse tagamine.	Komisjoni delegeeritud määrus	Vastu võetud 12. märtsil 2019 ja avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas* 2. juulil 2019[99]
Määruse (EL) nr 1031/2010 (enampakkumismäärus) muutmine	Võimaldada müüa 2020. aastal enampakkumisel innovatsioonifondi jaoks esimesed 50 miljonit LHÜd, mis võetakse turustabiilsusreservist.	Komisjoni delegeeritud määrus	Vastu võetud 30. oktoobril 2018 ja avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas* 4. jaanuaril 2019[100]
Määruse (EL) nr 1031/2010 (enampakkumismäärus) läbivaatamine	Vaadata läbi enampakkumisprotsessi teatud aspektid, et viia sisse 4. etapi nõuded, võimaldamaks eelkõige innovatsioonifondi ja moderniseerimisfondi jaoks LHÜde müüki enampakkumisel, ning võtta arvesse ELi HKSi LHÜde liigitamist finantsinstrumentideks vastavalt finantsinstrumentide turgude direktiivile 2014/65/EL (MiFID 2).	Komisjoni delegeeritud määrus	Vastu võetud 28. augustil 2019 ja avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas* 8. novembril 2019[101]
Seire- ja aruandlusmääruse (EL) nr 601/2012 läbivaatamine	Lihtsustada, täiendada ja täpsustada seire- ja aruandlusreegleid ning vähendada halduskoormust, võttes aluseks 3. etapi rakenduskogemuse.	Komisjoni rakendusmäärus	Vastu võetud 19. detsembril 2018 ja avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas* 31. detsembril 2018[102]
Tõendamis- ja akrediteerimismääruse (EL) nr 600/2012 läbivaatamine	Lihtsustada, täiendada ja täpsustada akrediteerimis- ja tõendamisreegleid ning vähendada halduskoormust nii palju kui võimalik, võttes aluseks 3. etapi	Komisjoni rakendusmäärus	Vastu võetud 19. detsembril 2018 ja avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas*

[96] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1842&from=EN.
[97] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0856&from=EN.
[98] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R1001&from=EN.
[99] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1122&from=EN.
[100] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0007.
[101] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1868&from=EN.
[102] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R2066.

	rakenduskogemuse.		31. detsembril 2018[103]
Määrus (EL) 2019/1603, millega täiendatakse direktiivi 2003/87/EÜ lennunduse heitkoguste seire, aruandluse ja tõendamise osas seoses CORSIAga	Täiendada ELi HKSi direktiivi meetmete osas, mille Rahvusvaheline Tsiviillennunduse Organisatsioon on võtnud seoses lennunduse heitkoguste seire, aruandluse ja tõendamisega CORSIA rakendamise eesmärgil.	Komisjoni delegeeritud määrus	Vastu võetud 18. juulil 2019 ja avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas* 30. septembril 2019[104]
ELi HKSi riigiabi suunised 2021–2030	Vaadata 4. etapi jaoks läbi ELi HKSi riigiabi suunised, et võtta arvesse ELi HKSi muudetud direktiivi uusi sätteid, mis käsitlevad CO_2-ga seotud kaudsete kulude hüvitamist.	Komisjoni teatis	2020
Komisjoni delegeeritud otsus (EL) 2020/1071 Šveitsist saabuvate lendude ELi heitkogustega kauplemise süsteemist väljajätmise kohta	Otsusega muudetakse ELi HKSi direktiivi I lisa, et jätta alates 1. jaanuarist 2020 ELi heitkogustega kauplemise süsteemist välja Šveitsist saabuvad lennud.	Komisjoni delegeeritud otsus	Vastu võetud 18. mail 2020 ja avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas* 21. juulil 2020[105]

Praegune seis
Kavandatud
Pooleliolev
Lõpetatud

7. liide

Tabel 7.1. Liikmesriikide / EMP EFTA riikide panused turustabiilsusreservi aastatel 2019–2020 (LHÜde arv)

Liikmesriik / EMP EFTA riik	**Panused turustabiilsusreservi 2019. aastal[106]**	**Panused turustabiilsusreservi 2020. aastal[107]**
Austria	**5 935 748**	**5 614 399**
Belgia	**9 846 994**	**9 313 899**
Bulgaaria	**8 292 720**	**7 843 771**
Horvaatia	**1 614 984**	**1 527 552**
Küpros	**932 844**	**882 342**
Tšehhi Vabariik	**15 406 858**	**14 572 765**
Taani	**5 340 750**	**5 051 614**

[103] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R2067&from=EN.
[104] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1603&from=EN.
[105] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D1071.
[106] Ajavahemiku puhul 2019. aasta jaanuarist augustini põhinevad arvnäitajad komisjoni 15. mai 2018. aasta teatisel C(2018) 2801 final, kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2018_2801_en.pdf.
[107] Ajavahemike puhul 2019. aasta septembrist detsembrini ja 2020. aasta jaanuarist augustini põhinevad arvnäitajad komisjoni teatisel C(2019) 3288 final, kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2019_3288_en.pdf.

Eesti	**2 904 319**	**2 747 085**
Soome	**7 130 025**	**6 744 021**
Prantsusmaa	**23 346 791**	**22 082 847**
Saksamaa	**85 389 770**	**80 766 957**
Kreeka	**12 684 492**	**11 997 782**
Ungari	**5 115 708**	**4 838 755**
Island	**166 450**	**157 439**
Iirimaa	**3 991 393**	**3 775 308**
Itaalia	**40 304 729**	**38 122 721**
Läti	**865 501**	**818 645**
Liechtenstein	**3 725**	**3 524**
Leedu	**1 792 324**	**1 695 292**
Luksemburg	**467 394**	**442 090**
Malta	**354 798**	**335 590**
Madalmaad	**14 291 411**	**13 517 705**
Norra	**3 314 570**	**3 135 127**
Poola	**39 282 170**	**37 155 520**
Portugal	**6 478 775**	**6 128 029**
Rumeenia	**14 941 290**	**14 132 401**
Slovakkia	**4 752 513**	**4 495 223**
Sloveenia	**1 577 714**	**1 492 300**
Hispaania	**32 660 234**	**30 892 081**
Rootsi	**3 457 106**	**3 269 946**
Ühendkuningriik	**44 480 623**	**42 072 540**
Kokku	**397 124 722**	**375 625 270**

8. liide

Tabel 8.1. Programmi „NER 300“ kasutamata jäänud vahendid InnovFini energiavaldkonna näidisprojektide ja Euroopa ühendamise rahastu võlainstrumendi raames: toetatud projektid ajavahemikul 2019. aasta augustist kuni 2020. aasta juunini

Projekti nimetus	Kirjeldus
VOLTALIS (energiavaldkonna näidisprojektid)	Voltalis on tarbimiskaja agregaator elektrienergia sektoris. Sellega pakutakse nutikaid tehnilisi lahendusi, mis võimaldavad majapidamistel ning väikestel kaubandusliku ja tööstusliku koormuse pakkujatel osaleda energiaturgudel ja rakendada neil oma paindlikkuspotentsiaali. Projektiga parandatakse varustuskindlust katkestuste ohu vähendamise teel ja ka energiatõhusust, kahandades üldist elektrienergia tarbimist. Voltalisele anti 20 miljonit eurot laenu, mida rahastati programmi „NER 300“ kasutamata vahenditest.
STEELANOL (energiavaldkonna näidisprojektid) Täiustatud biokütuse tootmine terasetootmisest pärit heitgaasist	Steelanoli projektile anti vähese CO_2-heitega terasetootmise tutvustamise toetamiseks 75 miljonit eurot laenu, mis on täielikult tagatud programmi „NER 300“ kasutamata vahenditega. Selle esimese omataolise projekti eesmärk on tutvustada tõhusat võimalust bioetanooli tootmiseks, kasutades lähteainena puidujäätmeid, ning võtta see täielikult kasutusele suures terasetehases. See kujutab endast olulist läbimurret terasesektori süsinikuheite vähendamisel.

EV Charging Italy (Euroopa ühendamise rahastu võlainstrument)	Projekti eesmärk on arendada Itaalias välja elektrisõidukite laadimise taristu. See hõlmab ligikaudu 6 850 laadimispunkti ja seotud jaotusvõrguühenduste paigaldamist ajavahemikul 2019–2023. Projekti rahastatakse 25 miljoni euro ulatuses, mis on täielikult tagatud programmi „NER 300“ kasutamata vahenditega.
Hamburger Hochbahni elektromobiilsuse programm (Euroopa ühendamise rahastu võlainstrument)	Selle Hamburger Hochbahni – Hamburgi ühistranspordiettevõtte – projekti eesmärk on uuendada ja elektrifitseerida Hamburgi linna ühistranspordiparki, asendades praegu kasutatavad diiselmootoriga bussid 100 elektribussiga ja võtta kasutusele seotud laadimistaristu. Projektiarendaja kasutab oma elektribusside käitamiseks 100 % sertifitseeritud taastuvenergiat. Ettevõtja strateegiaga on ette nähtud, et laadimistaristu põhineb moodulitel ja on skaleeritav, lihtsalt hooldatav ning väga energia- ja kulutõhus.
VHH Hamburgi elektromobiilsuse programm (Euroopa ühendamise rahastu võlainstrument)	Selle projektiga toetatakse Hamburgi ühistranspordiettevõtet VHHd ligikaudu 155 elektribussi ostmisel, et asendada vanad diiselmootoriga bussid, ja seotud laadimistaristu ehitamisel. Projekt hõlmab nelja depoo kohandamist elektromobiilsusega ja ühe uue elektribussidele kohandatud depoo ehitamist, samuti tarkvara ja IT-süsteemide rakendamist. Projektiarendaja kasutab 100 % sertifitseeritud taastuvenergiat.
LIGNOL (projektide väljatöötamiseks antav abi)	Selle projektiga toetatakse Rootsis Mörrumis olemasolevas tselluloositehases Lignoli tootmisrajatise ehitamist, mis hakkab eelduste kohaselt igal aastal tootma ligikaudu 185 000 tonni Lignoli (taastuvatest allikatest saadud ligniinipõhine bioõli, mida saab sisepõlemismootorites eri vahekordades segada ja mis sobib segamiseks lennukikütusega). Lisaks Rootsi transpordisektori CO_2-heite vähendamisele on Lignoli tootmise protsess väga energiatõhus ning ei tekita toksilisi heiteid ega kahjulikke jäätmeid. Tutvustamiskulud moodustavad hinnanguliselt 105,5 miljonit eurot.
Solar Thermo Electric Magaldi (projektide väljatöötamiseks antav abi)	Selle Itaalias elluviidava projektiga toetatakse esimest omataolist elektrijaama, mis toimib uuel päikese soojusenergia tootmise ja salvestamise põhimõttel ning toodab nõudluse alusel jaotatavat rohelist energiat. Elektrijaam pakub pidevat elektrivarustust taastuvatest energiaallikatest, ilma et oleks vaja ehitada pikki ülekandeliine, ning see aitab vältida raske- või diislikütusel töötavate soojuselektrijaamade kulusid. Eelduste kohaselt on elektrijaama aastane toodang kokku ligikaudu 14 300 MWh. Praeguste hinnangute kohaselt moodustavad kulud ligikaudu 36 miljonit eurot.
BIOFOREVER (projektide väljatöötamiseks antav abi)	Selle projektiga toetatakse Rotterdamis asuvat puidust etanooli valmistavat tutvustamisjärgus biokütuste rafineerimistehast, mis toodab aastas 8 000 tonni etanooli. Tootmisprotsessi sisend on A- või B-klassi puidujäätmed. Tootmisprotsessi väljund on biokütusteks kasutatav etanool. Projekti tutvustamiskulud moodustavad hinnanguliselt 30 miljonit eurot.